

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Diplomová práce

Obraz obyčejného člověka v prózách Johna Steinbecka a
Williama Saroyana

The Picture of an Ordinary Man in the Work of John
Steinbeck and William Saroyan

Vypracoval: Nicholas Kašťák

Vedoucí práce: PhDr. Kamila Vránková, Ph.D.

České Budějovice 2020

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci na téma *Obraz obyčejného člověka v prózách Johna Steinbecka a Williama Saroyana* vypracoval samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

Podpis studenta: _____ Nicholas Kašťák

Poděkování

Rád bych poděkoval paní PhDr. Kamile Vránkové, Ph.D. za její připomínky, rady a podporu.

Anotace

Náplní práce bude komparativní analýza vybraných textů dvou významných amerických spisovatelů 20. století, Johna Steinbecka a Williama Saroyana, se zaměřením na charakteristiku hlavních postav. Teoretickým východiskem práce bude jak stručné představení obou autorů a jejich díla, tak i přiblížení literárně historického kontextu. V tomto směru se práce dotkne problematiky naturalismu, otázky determinace a významu Amerického snu. Vlastní interpretace bude zaměřena na typy jednotlivých postav a jejich úlohu v příbězích ve vztahu k teoretickému pozadí práce.

Abstract

The scope of this work will be a comparative analysis of selected texts of John Steinbeck and William Saroyan, two important American writers of the 20th century with focusing on the characteristics of main characters. Theoretical basis of the work will be based on a brief introduction of both authors and their work as well as on their approach to the literary-historical context. In this regard the work reminds the issue of naturalism, the question of determination and the meaning of the American dream. The interpretation itself will focus on types of individual characters and their role in stories in relation with the theoretical background of the work.

Obsah

ÚVOD.....	1
1 Americký sen	3
1.1 Historie.....	4
1.2 Krize amerického snu	5
2 Prvky transcendentalismu v dílech Johna Steinbecka a Williama Saroyana.....	14
2.1 Transcendentalismus	14
2.2 Vliv transcendentalismu v tvorbě Steinbecka a Saroyana	15
3 Dětství a počátky kariér obou autorů	18
3.1 William Saroyan	18
3.2 John Steinbeck	19
4 SVOBODA	21
5 CHUDOBA.....	25
6 RODINA	29
7 PŘÁTELSTVÍ	31
8 SAMOTA	34
9 SMRT	36
10 ČLOVĚK A PŘÍRODNÍ ŘÁD	39
11 RADOSTI A STRASTI VŠEDNÍHO ŽIVOTA	42
12 NEVINNOST	45
13 MORÁLKA	47
14 BŮH	49
15 OCEÁN	53
16 DOMOV	55
17 AMERICAN DREAM.....	58
18 ZÁVĚR	60
19 SUMMARY	62
20 BIBLIOGRAFIE	64
20.1 Primární literatura.....	64
20.2 Sekundární literatura	65

ÚVOD

Diplomová práce „Obraz obyčejného člověka v prózách Johna Steinbecka a Williama Saroyana“ se, jak již název napovídá, zabývá primárně rozborem života obyčejného člověka a úskalími jeho existence v očích obou autorů, a sice prostřednictvím jejich slavných prozaických děl. Autor práce chová hlubokou úctu k tvorbě těchto dvou velikánů a průkopníků naturalistického smýšlení, působících v USA v první polovině 20. století. Přestože každý z nich přistupoval k formování svých literárních konceptů jinak, v mnoha zásadních ohledech se shodují a zprostředkovávají čtenáři vhled do životních radostí a karambolů obyčejných lidí, kteří i dnes tvoří páteř každé moderní společnosti.

Dalším dílčím motivem k sepsání této práce byla zvědavost a fascinace fenoménem amerického snu, jenž po celá desetiletí představoval naplnění naděje pro všechny, kteří věřili, že jim bude umožněno přiblížit se ideálu představy vlastní existence a zlepšit svůj životní status, pokud dostanou příležitost a budou tvrdě pracovat. V první kapitole se stejnojmenným názvem je zachycen vznik, vývoj i transformace amerického snu v průběhu dějin, a také krize a pády tohoto fenoménu, který naneštěstí většina dnešní společnosti chápe už jen jako klišé. V průběhu kapitoly se čtenář dozví o nejdůležitějších bodech, jaké ovlivnily vnímání amerického snu napříč historií, a také bude mít příležitost zhodnotit výzkumem podložené sondy do smýšlení současné (nejen) americké společnosti o tomto fenoménu. V poslední kapitole praktické části práce pak dojde k propojení poznatků o americkém snu s názory a postoji Johna Steinbecka a Williama Saroyana, kteří se tímto fenoménem (a vystřízlivěním z jeho nenaplnění) ve svých dílech hojně zabývali. Autor práce se snaží poukázat na fakt, že současné generace lidí procházejí mnohem hlubší a souvislejší krizí amerického snu, než kdy dříve, přestože, objektivně vzato, se širokým vrstvám společnosti nedařilo z existenčního hlediska nikdy lépe.

Oba autoři mají společného víc, než by se mohlo na první pohled zdát. Oba vyrostli v nemajetných poměrech ve státě Kalifornie, poznali bídu, hlad, nedostatek a vyčerpávající fyzickou práci, nezbytnou k zajištění živobytí na začátku svých kariér.

Ani jeden se neřadil do jednoho či druhého uměleckého proudu a dá se říci, že každý z nich vytvořil kategorii samu pro sebe. Jedna z dalších kapitol práce se věnuje transcendentalismu, jehož myšlenky ovlivnily tvorbu a smýšlení obou autorů ve značné míře, přestože se s ním v některých zásadních věcech rozcházeli.

Následná krátká kapitola na první pohled evokuje autobiografii Johna Steinbecka a Williama Saroyana, představuje ale spíše snahu o porovnání a zachycení těch raných okamžiků života i kariéry obou autorů, které velice zásadním způsobem ovlivnily jejich pozdější tvorbu.

Praktická část se zabývá výhradně kritickým porovnáváním pojetí ústředních motivů a témat v několika dílech každého z autorů, konkrétně těch, které jsou pro oba společné a zároveň typické. Mezi tato témata patří přátelství, rodina, chudoba, samota, smrt, strasti i radosti všedního života, lidská morálka a jiné motivy, jimiž je protkaná tvorba Steinbecka i Saroyana a v jejichž vnímání se autoři někde setkávají a jinde rozcházejí.

Předkládaná práce chce svým obsahem především složit poklonu a dík Johnu Steinbeckovi a Williamu Saroyanovi za krásný čas, strávený u četby jejich osobitých lidských příběhů. Autor práce taktéž považuje za důležité poukázat na aktuálnost a nadčasovost smýšlení obou spisovatelů, jejichž jména by nikdy neměla být zapomenuta, protože představují skromnost, pokoru a empatii, stejně jako přejícnost, radost ze života a soulad s přírodním řádem, což jsou všechno atributy, kterých se bohužel současné anonymizované a materialistické společnosti zoufale nedostává.

1 Americký sen

Jelikož je fenomén amerického snu bohatě zastoupen v dílech obou autorů, jejichž hrdiny budeme v rámci rozboru příběhů sledovat, je jistě vhodné tento pojem více přiblížit. Co tedy vlastně slova „American dream“ zastupují, co přesně znamenají, jak se za uplynulé desítky let změnilo naplnění tohoto snu v očích konkrétních lidí i celé společnosti, a jak se proměnila víra v jeho uskutečnění?

Velice generalizovaná definice popisuje americký sen jako naději, že nehledě na to, odkud člověk je nebo z jaké socioekonomické třídy pochází, může každý jedinec dosáhnout své vize úspěchu, vykoupěného tvrdou prací, obětováním volného času a podstupováním stresujících rizik. K uskutečnění snu dochází v krajině, která je označovaná jako země tisíce možností a která nabídne šanci každému, kdo je dostatečně odhodlaný se jí chopit.¹

Americký historik a spisovatel James Truslow Adams jej popsal takto: “Je to ten sen o zemi, ve které by měl být život bohatší, lepší a naplněnější pro všechny, nabízející příležitost každému na základě schopností a dosažených cílů.”²

Adams v této definici však shrnuje pouze část zkoumaného fenoménu. Vysvětluje, že pro vyšší společenskou vrstvu Evropanů je složité tento sen adekvátně interpretovat a samotní Američané mají tendenci se k němu stavět s nedůvěrou, či ho přímo odmítají. Podle něj americký sen nepředstavuje touhu po rychlých autech a vysokých mzdách, ale spíše vidinu socioekonomické stability a pořádku, v němž by měl každý muž i žena dostat možnost dosáhnout toho nejvyššího postavení v rámci svých schopností a dovedností. Podotýká také, že jedinec by měl být ostatními uznáván a respektován za to, kým je, nehledě na náhodné okolnosti narození nebo původu.³

Pro úplnost dodejme, že Adams formoval takto své myšlenky o americkém snu na začátku třicátých let dvacátého století, konkrétně ve své úspěšně knize *Epic of America* z roku 1931. Jedná se tedy o dobu krátce po vypuknutí Velké hospodářské

---

¹ ROSEBERG, Emily S. *Spreading the American Dream: American Economic and Cultural Expansion*. 1982

² [online]. ADAMS, James Truslow. [cit. 2020-06-27]. Dostupné z http://www.columbia.edu/cu/lweb/archival/collections/ldpd_4078384/

³ [online]. ADAMS, James Truslow. [cit. 2020-06-27]. Dostupné z http://www.columbia.edu/cu/lweb/archival/collections/ldpd_4078384/

krize, kterou symbolicky odstartoval obří krach a následný propad cen na newyorské burze 29.10. 1929.

1.1 Historie

V návaznosti na předešlé řádky můžeme poznamenat, že Adamsovo vyjádření o skeptickém, až odmítavém postoji Američanů i cizinců k americkému snu, začalo nabývat na síle přímou úměrou k tomuto datu. V meziválečném období, na počátku třicátých let minulého století, se totiž ona vize amerického snu, jakožto snu o blahobytu a naplněných ideálech, proměnila v prostou touhu přežít. Pojednání o všech příčinách světové krize by vydalo na další práci, my se však jimi v rámci našeho pojednání o americkém snu příliš zabývat nebudeme. Řekneme si jen, že krize se začala nezadržitelně blížit od konce první světové války, jejíž ekonomické důsledky byly velké a jejich odstraňování bylo dlouhodobou záležitostí. Z Evropy, postižené válkou samozřejmě více než USA, se pak krize díky přehnaně optimistickému nakládání s úvěry a odstraněním zlatého standartu přestěhovala i na Severoamerický kontinent. Právě od druhé poloviny devatenáctého století rostoucí ekonomický a průmyslový boom v USA, který vygradoval na přelomu 19. a 20. století a přežil relativně bez úhony i první světovou válku, dal podle všeho vzniknout onomu fenoménu amerického snu, v jehož rámci zchudlí Evropané (a nejen oni) zatoužili po lepším životě.

Ve skutečnosti má idea amerického snu kořeny už v samotné ústavě Spojených států. V Deklaraci nezávislosti se přímo píše: „Považujeme tyto pravdy za zcela zřejmé, že všichni muži jsou si od narození rovni, že jsou stvořiteli obdařeni určitými neodcizitelnými právy, mezi kterými je právo na život, svobodu a právo na snahu o dosažení štěstí.“⁴

S výše uvedenými slovy souvisí samozřejmě fakt, že Amerika vznikla v podstatě jako národ imigrantů, kteří pocházeli z různých koutů světa. Proto se celkem logicky nabízel možnost, která také rychle přešla v platnost: K tomu, aby se člověk stal Američanem a mohl tuto národní příslušnost předat svým dětem, nemusel být nutně

---

⁴ [online]. [cit. 2020-06-27] Dostupné z <https://www.uscis.gov/sites/default/files/USCIS/Office%20of%20Citizenship/Citizenship%20Resource%20Center%20Site/Publications/PDFs/M-654.pdf>

potomkem Američana. Díky tomu skutečně dává smysl, že se lidé, ať už vzdělání či prostí, rozhodli opustit své domoviny, dát sbohem v krizi potácející se Evropě a svěřit svůj osud a víru v lepší zítřky do „země zaslíbené“ za oceánem.

1.2 Krize amerického snu

Třicátá léta 20. století však v tomto ohledu přinesla velké vystřízlivění a pohled na americký sen se začal velmi zásadně měnit. Velká část uprchlíků nejen z Evropy totiž velmi brzy zjistila, že spásné řešení pro krizi nemá ani vláda Spojených států amerických. Totální nedostatek pracovních míst i pro občany USA, natož pro přistěhovalce, pomalu se rozvíjející infrastruktura a s tím vším související rozmach organizovaného zločinu a lichvářství zapříčinily, že americký sen na určitou dobu ustoupil do pozadí. Lidé přežívali v tristních podmínkách ve vybydlených činžovních domech, často bez možnosti uspokojení základních hygienických potřeb. Nesmírně vykořisťování majitelé podniků a manufaktur museli dlouhé hodiny denně odvádět těžkou práci za minimální mzdu. Na jejich vzdělání, původní profesi nebo snad na osobní preference se přitom vůbec nehledělo, mnozí dokonce práci nenašli vůbec žádnou.

Není tedy divu, že v tomto období aura amerického snu značně utrpěla. Relativní zlepšení situace nastalo v rámci projektu „New Deal“ prezidenta F. D. Roosevelta, který byl postaven na principu státních zakázek a vybudování centrální banky, čímž mělo dojít ke stabilizaci ekonomiky a redukci nezaměstnanosti. Podobný plán vykonstruoval i pozdější nacistický vůdce, Adolf Hitler, přičemž Hitlerův plán jednoznačně směřoval k vojenským zakázkám. Díky předzvěstem druhé světové války, kterou později rozpoutalo právě nacistické Německo, se ovšem i ostatní státy, včetně USA, začaly připravovat na možný konflikt a armádních zakázek přibývalo.⁵

Po krvi těžce zaplaceném, ale naštěstí absolutním vítězství ve druhé světové válce, začala Amerika postupně posilovat svou pozici světové velmoci a životy lidí se začaly obracet k lepšímu. Nebýt strachu z války se Sovětským svazem a s tím spjatých, poměrně nešťastných politických rozhodnutí, jako byla válka v Koreji v padesátých,

---

⁵ PROCHÁZKA, Martin. *Lectures on American Literature*. 2002

nebo konflikt ve Vietnamu v šedesátých letech 20. století a neúspěšné intervence na Kubě, byl by „American dream“ na vzestupu ještě silněji. I tak se však ekonomická situace v USA a v západní Evropě (hlavně díky americkému Marshallovu plánu) po válce zlepšovala natolik rychle, že víra v americký sen začala být napříč národnostmi zase na vzestupu. Přestože v Evropě se lidé zbědovaní válkou snažili obrátit svoje snahy především k nápravě ve svých zemích, měl pobyt v USA punc výjimečné příležitosti a šance dostat se na vrchol svých cílů a v době ekonomické stabilizace tato představa dále sílila.⁶

V 50. a 60. letech navíc došlo k výraznému rozvoji hudby, kinematografie a kultury obecně a americké kapely, interpreti, kabarety, filmová studia a film vstoupily do povědomí celého světa. Hollywood se stal jakýmsi ikonickým symbolem naprostého světového vrcholu herecké kariéry a dodnes jím je, byť už ne tak výrazným jako dříve. Kdo hodlal zbohatnout ve finanční sféře, nemohl jinak, než zkusit štěstí na „New York Stock Exchange“ (slavná newyorská burza na Wall Street). Nadšení diváci a posluchači, nejen z Ameriky, snili o tom, že někdy uvidí vystoupení Elvise Presleyho a později třeba Rolling Stones a dalších hudebních uskupení. Není s podivem, že velké množství lidí ze všech koutů světa chtělo být součástí tohoto pestrého a mnohdy zidealizovaného světa.

Ve střední a východní části evropského kontinentu se lidé ze znovu nabyté svobody dlouho neradovali. V rámci poválečného rozdělení se tento kus Evropy dostal pod vliv komunistického SSSR, který zde skrze nastolený režim působil dlouhých 40 let. Po nástupu rudých praporů se poválečná východní Evropa a její občané stali svědky, a někteří následně také oběťmi, nedobrovolného odebírání majetku (znárodnování), omezování osobní svobody i občanských práv, cenzury, perzekuce, či přímo likvidace odpůrců režimu a „nepohodlných“ spoluobčanů. Rovněž až chorobně urputné snahy potlačit a pošpinit všechno, co pochází z kapitalistické západní kultury. I přes sofistikovanou a všudypřítomnou propagandu, zahrnující mimo jiné zprávy o úspěších sovětského inženýrství, zemědělství, průmyslu a rozmachu životní úrovně, se lidé samozřejmě brzy dozvěděli, jaká je realita. Staré přísloví praví, že „zakázané ovoce chutná nejvíc.“ Tím se dostáváme k podobě, jakou dostával americký sen v očích občanů východní části Evropy v této době. Můžeme v podstatě říci, že pojem

---

⁶ PROCHÁZKA, Martin. *Lectures on American literature*. 2002

„American dream“ se u východních Evropanů vztáhl na celý západní svět. V tomto případě nepředstavoval slávu, bohatství, ani naplnění nejvyšších cílů. Obsahoval spíše sen o svobodě a volnosti. Sen být součástí světa, kde je člověk pánem vlastního osudu a může se svobodně rozhodovat, vyjadřovat, psát, volit, cestovat, vzdělávat, podnikat, pracovat a žít. V šedi a izolovanosti komunistického režimu musela být tato vize pro mnoho lidí velmi atraktivní.⁷

Odejďme na chvíli od naší sondy do historie a vývoje amerického snu a podívejme se zpět na jeho definice. Ať už jsou nuance mezi nimi větší či menší, někteří odborníci se pokusili identifikovat komponenty, které by v rámci své charakteristiky měla každá vize amerického snu obsahovat. Socioložka Emily S. Rosenberg ve své studii *Spreading the American Dream: American Economic and Cultural Expansion, 1890-1945* popisuje pět složek fenoménu amerického snu, které se opakovaně potvrzovaly různými příklady z celého světa.

Jedná se o následující komponenty:

- 1. Víra v to, že by se další země měly snažit napodobit rozvoj v Americe.
- 2. Víra v ekonomiku svobodného obchodu.
- 3. Podpora dohody o volném trhu a přímých zahraničních investic.
- 4. Podpora volného šíření informací a kultury.
- 5. Akceptování vládní ochrany soukromého podnikání.⁸

Když se zamyslíme nad zjevnou realitou, dojdeme k poznání, že americkému snu pomohla také řada faktorů, které Spojeným státům poskytly konkurenční výhodu oproti jiným zemím. Pro začátek jsou v porovnání s mnoha jinými zeměmi relativně geograficky izolovány a většina jejich území má mírné podnebí. Mají kulturně rozmanitou populaci, čehož podniky využívají k podpoře inovací v globálním prostředí.

---

⁷ SCHWARZENEGGER, Arnold., PETRE Peter. *Total Recall: My Unbelievably True Life Story*. 2013

⁸ ROSEBERG, Emily S. *Spreading the American Dream: American Economic and Cultural Expansion*. 1982

Bohaté přírodní zdroje - včetně ropy, orné půdy a dlouhých pobřeží - vytvářejí podmínky k obživě pro zemi a její obyvatele.⁹ Přestože v sedmdesátých letech 20. století zasáhla USA ropná krize, životní úroveň neklesla pod únosnou mez a vzestupná tendence ideálu amerického snu zůstala s lehkým zakolísáním zachována.¹⁰

Individuálních a rozmanitých příběhů lidí, kterým se úspěšně podařilo naplnit svou ideu amerického snu, najdeme samozřejmě mnoho. Stejně tak najdeme i mnoho těch, které už tak dobře nedopadly. Za všechny pozitivní případy můžeme zmínit například příběh populárního herce a kulturisty, Arnolda Schwarzeneggera, jenž se narodil do chudých poměrů poválečného Rakouska, v rodině, která ve svém domově neměla ani elektřinu nebo vodovod. Mladý Arnold se po dosažení dospělosti rozhodl odcestovat s pár dolary do USA, kde se nejprve vypracoval v prvotřídního sportovce a kulturistu. Díky úspěchům, spojeným s jeho sportovní kariérou a unikátní figuře, kterou si všichni vybavíme, postupně přes složité zážitky prorazil i ve filmovém průmyslu. V Hollywoodu se stal ve své době nejlépe placeným akčním hercem. Jeho kariéra nabrala rozhodujících obrátok s hlavní rolí ve filmu *Barbar Conan*, který předznamenal vznik Schwarzeneggerova kultu akčních filmů. Dokázal se dokonce uplatnit i jako politik, dvakrát se stal guvernérem státu California.¹¹

Další příklady najdeme i ve starší generaci, zmínit lze Kirka Douglase, rodným jménem Isura Danieloviče Děmského, jenž se narodil chudým židovským rodičům z Ruska, kteří emigrovali z Gomelu (nyní Bělorusko). Proslavil se například výraznou hlavní rolí ve slavném filmu režiséra Stanleyho Kubricka *Spartakus* z roku 1960. Byl také otcem slavného Michaela Douglase, který je dnes jednou z největších hvězd Hollywoodu.¹² Mimo slavné postavy bílého plátna byla pro Ameriku ještě přínosnější přítomnost plejády nadaných vědců z celého světa, kteří v rámci plnění svého amerického snu pomohli posunout USA do čela světového dění.

V návaznosti na ohlédnutí se za úspěchy některých jedinců v rámci amerického snu se můžeme vrátit do doby konce 80. let minulého století. V té době totiž došlo k

---

⁹ ROSEBERG, Emily S. *Spreading the American Dream: American Economic and Cultural Expansion*. 1982

¹⁰ BOYAN, JR., Stephen, OPHULS, A. William. *Ecology and the politics of scarcity revisited: The Unraveling of the American Dream*. 1992

¹¹ SCHWARZENEGGER, Arnold., PETRE Peter. *Total Recall: My Unbelievably True Life Story*. 2013

¹² tamtéž

pádu železné opony, který ukončil éru komunismu v Evropě. Když se 26. prosince 1991 rozpadl Sovětský svaz, začala nová éra, která odstartovala další sérii změn ve vnímání amerického snu. Než se zaměříme na nedávnou minulost a současnost, přibližme si i negativní pohled na fenomén amerického snu. Výraz „sen“ s sebou nese i fakt, že sice představuje ideál, ale v realitě se nestane nutně tím, co se odehrálo v životě mnoha skutečných Američanů, i těch, kteří doufali, že se Američany stanou. Kritika, že realita amerického snu se diametrálně liší od příležitosti, jíž se lidem reálně dostávalo, je přinejmenším stejně stará jako samotná myšlenka. Rozšíření osadníků do zemí domorodých Američanů (Indiánů), otroctví, omezení hlasování původně pouze na majitele půdy, tj. bílých mužů, a dlouhý seznam dalších nespravedlností, zakořeněných hluboko před prohlášením nezávislosti, podkopaly realizaci snu i pro mnohé, kteří ve Spojených státech žijí dnes.

Jak jsme si již řekli, vnímání této vize se měnilo v průběhu dějin k lepšímu a opět zase k horšímu. Samotná pochybnost, že takto idealizovaného stavu světa lze dosáhnout, však vyvstala velmi brzy a nikdy úplně nezmizela. Vzhledem k tomu, že se nerovnost v příjmech od 70. let v USA podstatně zvýšila, začal se americký sen zdát téměř nedosažitelný pro ty, kteří již nejsou zámožní nebo se nenarodili v hojnosti. Podle dat amerického úřadu monitorujícího rodinné příjmy lidí v USA začal skutečný rodinný příjem růst mnohem více mezi nejvyššími příjmovými skupinami, než mezi ostatními segmenty americké společnosti.¹³ Například průzkum federálních rezerv z roku 2016 o spotřebitelských financích ukazuje, že horní 10% vrstva obyvatel vydělala zhruba čtvrtinu veškerého příjmu a vlastnila více než tři čtvrtiny veškerého majetku.¹⁴

Jako další poměrně zásadní předěl ve vnímání amerického snu můžeme tedy označit právě ropnou krizi v 70. letech minulého století. Po poměrně „prohýřených“ padesátých a šedesátých letech se totiž muselo mnoho lidí uskromnit, a to i ve Spojených státech amerických. Spolu s krizí, týkající se neobnovitelných zdrojů, začaly také sílit hlasy z řad odborníků, kteří považovali a považují čerpání a využívání přírodních zdrojů, či přírodního bohatství za přehnané a chování k životnímu prostředí

---

¹³ [online]. [cit. 2018-03-26]. Dostupné z <https://www.census.gov/library/visualizations/2015/demo/real-household-income-at-selected-percentiles--1967-to-2014.html>

¹⁴ [online]. [cit. 2018-03-26]. Dostupné z <https://www.federalreserve.gov/publications/2017-September-changes-in-us-family-finances-from-2013-to-2016.html>

za neakceptovatelné.¹⁵ Mezi tyto odborníky patří i William Ophuls, bývalý úředník americké státní správy pro cizince, a A. Stephen Boyan, Jr., politolog na státní univerzitě v Marylandu ve státě Baltimore. Již v roce 1977 Ophuls vydal první verzi své knihy *Ecology and the politics of scarcity revisited-The Unraveling of the American Dream*, která je poměrně nesmlouvavou sondou do americké společnosti a jejího nakládání s přírodními zdroji a znečišťování životního prostředí. Nová verze knihy, doplněná o postřehy A. Boyana, Jr., se objevuje v roce 1992. Přitom hlasy, jaké volají po ekologii a transformaci společnosti z hlediska nakládání s přírodními zdroji, a kritika nestřídmého postoje k vládním výdajům, nabírají s dneškem na síle. Abychom pochopili souvislost s vnímáním amerického snu, musíme si uvědomit, jak se proměnil hlavně v očích samotných Američanů. Ophuls ve druhé verzi své studie z roku 1992 například cituje slova svého kolegy:

“Environmentální rukopis je jasný, ale odvážnější a naléhavější než před čtrnácti lety, když se objevila dřívější verze této knihy. Ekologické limity znamenají, že je prakticky nemožné pro všech 5,4 bilionů lidí na Zemi dosáhnout návyků obyvatel USA s vysokou spotřebou. Přesto je stejně nemožné, aby všech 5,4 miliard přijalo život lovce-sběrače z před-zemědělských společností. Je zřejmé, že se něco musí změnit ve způsobu, jakým se kolektivně chováme k životnímu prostředí.¹⁶

Autor na konci druhé verze své knihy konstatuje, že přečtení její první verze po 14 letech přineslo smutné prozření. Přes existenci rozsáhlé literatury o ekologii a environmentálních příčinách i značné vládní aktivitě v rámci nápravy environmentálních chyb, jak na domácím, tak na mezinárodním základě, se ve vztahu člověka k jeho přirozenému prostředí změnilo jen velmi málo. Příroda je stále vnímána jako důl nebo jako skládka a je s ní podle toho zacházeno. Základní zákony ekologie jsou ignorovány, popírány a opovrhovány. Lidstvo se stále ubírá po cestě k sebezničení a ztracení. Proto se zájmy a postřehy v roce 1990 vůbec nelišily od obav v roce 1970. Všude na planetě můžeme pozorovat stále více lidí, kteří kladou více požadavků na životní prostředí - požadavků, které vedou k neúprosnému vyčerpání neobnovitelných zdrojů, k akceleraci biologických vyhynutí a ničení stanovišť, nezbytných pro výskyt

---

¹⁵ BOYAN, JR., Stephen A. ,OPHULS, William. *Ecology and the politics of scarcity revisited: The Unraveling of the American Dream*. 1992

¹⁶ BOYAN, JR., Stephen A. ,OPHULS, William. *Ecology and the politics of scarcity revisited: The Unraveling of the American Dream*. 1992, s. 11

specifické flóry a fauny. Stejně tak spějí ke zvýšení znečištění životního prostředí a k rostoucímu stresu. Stručně řečeno, planeta se stává stále více přeplněnou a její stav se alarmujícím způsobem zhoršuje.¹⁷

Prudký nárůst těchto úvah a tendencí s sebou logicky ruku v ruce nese i tlak na veřejnost, aby se uskromnila. Sestupná tendence vnímání amerického snu jako reálného naplnění ideálů bezstarostného života samotnými Američany, je patrná i z výzkumů různých amerických sociologů. Americký sen neznamená garanci šťastného života, ale spíše možnost být šťastný. Ani zde nebylo nic servírováno na stříbrném podnose, ale USA kdysi dávaly šanci všem lidem bez rozdílu. Kdo byl dříve popelářem, mohl prostřednictvím vlastní snahy a velké porce štěstí dosáhnout pohádkového bohatství. Tomu je však už konec, což se netýká jen přistěhovalců, nýbrž i samotných rodilých Američanů. Statistika přitom předkládá jasná fakta: Devadesát procent dětí, narozených v USA ve 40. letech, nakonec dosáhlo lepší životní úrovně a příjmů, než jejich rodiče, ale jen čtyřiceti procentům dětí narozených v 80. letech se podařilo to samé. Ať už se jedná o to, že životní úroveň se nedá donekonečna zvyšovat a Američané dosáhli stropu, nebo svět v současné době zažívá horší časy. Americký sen je s největší pravděpodobností u konce.¹⁸

Budoucnost negativně vnímá nejen dnešní mládež, ale i její rodiče. Průzkum z minulého roku ukázal, že jen 38 procent amerických rodičů se domnívá, že jejich děti se budou mít lépe, než oni. Zbytek je přesvědčen o opaku a lidé dnes takzvaný americký sen už necharakterizují slovy snaha a píle, nýbrž se všeobecně má za to, že lidem musí být nakloněno hlavně štěstí, které je náhodné. Do USA stále míří vysoký počet přistěhovalců, zejména z Mexika nebo Latinské Ameriky, kde je nerovnost ve společnosti daleko větší. Jejich představy o lepším životě se však radikálně změnily za posledních několik desítek let. Obecně se názory na životní příležitosti také liší podle toho, zda jde o bohatého nebo chudého jedince.¹⁹

Na otázku, zda dnes může člověk v USA zbohatnout hlavně díky své snaze, pílí a pracovitosti, byly odpovědi rozporuplné. Zatímco lidé střední třídy a výše spíše ještě věřili v americký sen, nižší třída pracujících věří v rovné příležitosti až dvacetkrát méně,

---

¹⁷ BOYAN, JR., Stephen A. ,OPHULS, William. *Ecology and the politics of scarcity revisited: The Unraveling of the American Dream*. 1992, s. 309

¹⁸ [online]. [cit. 2018-03-26]. Dostupné z <https://eurozpravy.cz/zahranicni/amerika/207332-americky-sen-je-u-konce-usa-uz-neni-pro-lidi-vysnenou-zemi/>

¹⁹ tamtéž

než před lety. Dáno je to zejména tím, že bohatí se dnes v životě nesetkávají s tolika překážkami, na druhou stranu pro chudé je stále těžší v dnešním světě žít. Odborníci pracovali i s otázkou, zda jsou korespondenti vystaveni stresu každý den. Právě stres může mít vliv na naši obecnou náladu a dlouhodobé vyhlídky do budoucna. Podle výzkumu jsou dnes hlavně běžní zaměstnanci vystaveni mnohonásobně vyššímu stresu, než před lety, za což může hlavně faktor neznáma, kdy se lidé každodenně setkávají s věcmi, nad kterými nemají kontrolu. Do zoufalství upadají hlavně ve chvíli, kdy si uvědomí, že jen málo věcí v životě mají skutečně ve svých rukou, zbytek je řízen někým jiným.²⁰

Je situace skutečně tak zlá a zhmotnění amerického snu tak komplikované? Přihlédneme-li k materiální stránce věci, v níž mnozí americký sen identifikují, zaujme nás výzkum zveřejněný známou rozhlasovou stanicí NPR - National Public Radio, kde se mimo jiné udává, že se americký sen ve skrytu proměnil v něco hmatatelnějšího, než je svoboda a naděje. Studie původně publikovaná společností NPR, která shrnuje data z průběhu roku 2010, rozděluje americký sen do čtyř materiálních kategorií - dům, automobil, titul a peníze - a graf interpretuje optimisticky. Podle grafu se podíl vlastnictví nemovitostí zvýšil ze 46,5 procenta v roce 1940 na 65,1 procenta v roce 2010. Více rodin v roce 2010 vlastní více automobilů, než v roce 1960. Mnoho lidí vydělává více, ale méně šetří. Více lidí navštěvuje vysokou školu, ale náklady na vzdělání se znásobily. Podle studie dnes dosahuje naplnění amerického snu možná více lidí, než tomu bylo před desítkami let, ale americký sen, který je nyní převážně materiálně definován, také mnohem více stojí. NPR dále poznamenává, že 59% amerických rodičů si myslí, že dosáhnout naplnění amerického snu bude pro jejich děti obtížnější.²¹

Jde tedy spíše o jakousi všeobecnou skepsi, částečně poplatnou dnešní době, která vytváří přesvědčení, že americký sen ve smyslu materiálního zabezpečení a klidného života je dnes hůře dosažitelný? Jak už bylo předesláno v několika předešlých odstavcích, opravdu záleží na úhlu pohledu a na představě jednotlivce. Profesor Louis P. Masur, odborník na americká studia a historii na Rutgers School of Arts and Sciences v Novém Brunswicku říká:

---

²⁰ tamtéž

²¹ [online]. [cit. 2020-06-27]. Dostupné z <https://www.npr.org/series/153503213/american-dreams-lost-and-found>

”V tomto snu je Amerika zvláštním místem. Místem pro sebezdokonalování, vzestupnou mobilitu, transformaci žebráků v boháče. Místem, kde je tvrdá práce a vzdělání odměněno ekonomickým zabezpečením. Místem naděje, příležitosti a svobody. Místem štěstí a sounáležitosti. Místem, kde jednotlivec může ovládat svůj život. Americký sen není jedním snem; je v něm obsaženo mnoho snů. Zkoumání amerického snu vyžaduje interdisciplinární přístup ke studiu americké kultury a společnosti. Rozsáhlým čtením a zkoumáním zdrojů tak rozmanitých, jako jsou memoáry, eseje, romány, obrazy, hudba a film, zkoumáme významy a využití amerického snu v životě národa i v našich vlastních životech. Americký sen a jeho význam se neustále mění, protože se střetává s měnící se sociální realitou, jelikož každá generace promítá své naděje a úzkosti do jiných obrazů. Historie vyvíjejícího se amerického snu poskytuje stavební kameny pro naše vlastní sny, aspirace a očekávání pro život ve 21. století.”²²

Jakkoli může toto prohlášení znít idealisticky, s profesorem Masurem nelze než souhlasit. Fenomén amerického snu je tak nestálým, tvárným a individualistickým tělesem, že jeho definování napříč dějinami a současností je téměř nemožné. Ti optimističtější jej mohou nadále vnímat jako jakýsi maják naděje. Ideál, ke kterému se snaží ze všech sil přiblížit, ať už v jejich očích znamená cokoli.

---

²² [online]. [cit. 2020-06-27]. Dostupné z <https://sas.rutgers.edu/signature-courses/1935-the-american-dream>

2 Prvky transcendentalismu v dílech Johna Steinbecka a Williama Saroyana

2.1 Transcendentalismus

David M. Robinson z univerzity v Oxfordu vysvětluje původ transcendentalismu následujícími slovy:

“It is a literary, religious and political movement that evolved from New England Unitarianism in the 1820s and 1830s. It is principally associated with the work of poet and essayist Ralph Waldo Emerson and also considered an important expression of Romanticism in the United States. In addition to Emerson we must also mention other names in connection with roots of transcendentalism, such as antislavery advocate and unitarian minister Theodore Parker; feminist theorist and journalist Margaret Fuller; and political theorist, essayist and naturalist David Thoreau.²³

Transcendentalisté měli pravděpodobně větší vliv na americkou uměleckou a literární kulturu, než na americké náboženství. Vyvinuli teologické i literární formy vyjádření, ale v počáteční fázi rozšířili hlavně unitární teologickou vzpouru proti puritánskému kalvinismu a posunuli se k post-křesťanské spiritualitě, která hledala každého muže a ženu jako osobnosti schopné duchovního naplnění a rozvoje. Emerson se ukázal jako ústřední postava volné koalice ctižádostivých autorů i ministrů, kteří přijali vliv britských a německých romantických spisovatelů, a zpochybňoval náboženskou nauku, jako jsou zázraky Nového zákona a nadpřirozená povaha Ježíše. Na okolnosti budování jeho pozice odkazuje tato citace:

“Emerson considered himself a leader when he delivered two controversial addresses at Harvard University, “The American Scholar” (1837) and the Divinity School Address (1839). Theological and literary thinking among the transcendentalists developed in three interrelated directions in the late 1830s and 1840s while it has been sharpened by the controversy that erupted after Emerson’s Divinity School Address. Mainly Parker and Emerson continued to extend their theological explorations. In 1841 Parker is calling for a religion based on “permanent” rather than “transient” principles.

---

²³ [online]. [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199827251/obo-9780199827251-0086.xml>

In this time Asian religions such as Buddhism and Hinduism were becoming more widely available in translation. Thoreau and Emerson started to absorb the spiritual sensibility of these religions. Fuller, Emerson and Thoreau also gave the movement a literary character which was based on Fuller's critical studies and translations of Goethe, Emerson's innovative prose, and Thoreau's autobiographical narrative *Walden* (1854).²⁴

Neméně významné bylo úsilí, spojené s podporou sociálních reforem a s odmítáním rasismu:

“Transcendentalists also devoted themselves to issues of social reform when responding to the politically turbulent 1840s and 1850s. Thoreau published his influential essay “Civil Disobedience” in 1849, describing the night in jail as a protesting tax resister. Fuller wrote her groundbreaking women's rights treatise *Woman in the Nineteenth Century* in 1845. In the 1840s and 1850s there were national tensions rising over slavery in the US, so both Emerson and Thoreau published pressing antislavery writings and Parker became Boston's great antislavery preacher. When the outbreak of the Civil War came in the early 1860s, the transcendentalists had helped formulate the principles that would reshape American culture well into the 20th century.”²⁵

2.2 Vliv transcendentalismu v tvorbě Steinbecka a Saroyana

Jedním ze znaků transcendentalismu je snaha o rozvíjení představy o lidském rozumu - intuici, která byla považována za spolehlivý zdroj pravdy a naplnění života. Podle transcendentalistů tkví základ v lidském vědomí, konfrontovaném se skutečností. Bůh je poté viděn jako všudypřítomná entita v přírodě, přičemž je trvale ve všech živých i neživých věcech, včetně člověka. Běžné události života mohou mít tedy přirozenou a zároveň i božskou příčinu a souvislost. Transcendentalisté se proto snažili navracet k přírodě a zkoumat vlastní duši.

Přestože v lidském a literárním přesvědčení našich autorů hrál transcendentalismus pouze jednu z dílčích rolí, je patrné, že jak Steinbeck, tak Saroyan,

---

²⁴ [online]. [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199827251/obo-9780199827251-0086.xml>

²⁵ tamtéž

ve svých dílech vykreslují člověka, třebaže velice prostého a často na pokraji společnosti, jako bytost, která má osud ve svých rukách. Bytost, která jedná podle intuice a z vlastního přesvědčení a snaží se dobrat k ideálu vlastní existence. Nezáleží přitom na jejím charakteru, postavení, či roli ve společnosti. Záleží pouze na člověku, na jeho motivaci a vidině spokojeného a naplněného života. Oba autoři vykreslují své hrdiny jako většinou zcela obyčejné lidi, kteří žijí své vlastní životy a snaží se o vytvoření svého vlastního mikrokosmu, v jehož rámci by dosáhli uspokojení, ať už má v jejich představách jakoukoliv podobu.

Další prvek transcendentalismu je v dílech obou autorů hmatatelný snad ještě více. Jde o důraz a orientaci na přírodu jakožto nejvyšší entitu, řídící koloběh života. Oba autoři si doslova pohrávají s barvitým popisováním krajiny, přírodních jevů a zcela běžných činností lidí i zvířat, jichž je v rámci běžného dne svědkem úplně každý. V jejich díle je také patrná velká úcta a pokora, s jakou každý z nich popisuje přírodní řád a přírodu vůbec jako hybatele a prostředníka (nejen) lidských osudů.

V návaznosti na transcendentalismus se nabízí zmínit fenomén “Greenwich village”. Tato newyorská čtvrť se stala již krátce po 1. světové válce útočištěm mnoha slavných amerických autorů a formulovala celou řadu myšlenek, kterými ovlivnili literaturu nejen ve Spojených státech. A. Kates píše:” The Greenwich Village Historic District has been home, to countless writers, poets, authors and other literati. They were making the area famous not only by living there, but their communities produced while literary movements beyond the individual works each writer produced.”²⁶

Skupina z Greenwich se svým způsobem vymezuje proti puritanismu, na který transcendentalismus ve svých kořenech navazuje. Steinbeck a Saroyan však nebyli přímými účastníky této skupiny z Greenwich, stejně jako jim byly blízké pouze některé myšlenky transcendentalismu. Byli ale přímo ovlivnění základními ideály, pocházejícími z Greenwich village, které se velice rychle rozšířily po celých Spojených státech. Malcolm Cowley je shrnul zhruba do sedmi hlavních témat:”

1. The idea of salvation by the child. - When we are born each of us has special potentials which are slowly crushed and destroyed by mechanical methods of teaching and standardized society. This world has an opportunity to be saved by this new, free

---

²⁶ [online]. [cit. 2020-06-27]. Dostupné z <https://gvshp.org/blog/2019/07/18/jewish-history-of-the-greenwich-village-historic-district/>

generation if a new educational system can be introduced. It should encourage children to develop their own personalities.

2. The idea of self-expression. - No matter if you are a man, a woman, or a child, everybody's purpose in life is to express himself and realize his full individuality through creative work. If that is not possible, at least is necessary to create beautiful living in beautiful surroundings.

3. The idea of paganism. - Human body is a temple in which there is nothing unclean or even dirty. It is a sanctuary which deserves to be embellished for the ritual of love.

4. The idea of liberty. - Puritanism is the greatest enemy. The fight against Puritanism is the only fight with which free individuals are justified in allying themselves. Each and every rule, convention or law of art that prevents self-expression or the full enjoyment of the moment should be eliminated and smashed.

5. The idea of female equality. - Women should be equals of men in both morally and economically. They should have the same working conditions, the same pay and the same opportunity for smoking, drinking, taking or refusing lovers.

6. The idea of psychological adjustment. - If our individual repressions can be removed - for example by confessing them to a Freudian psychologist - then we can adjust ourselves to any situation, and be happy in it. We are unhappy because we are asocial and we are asocial, because we are repressed.

7. The idea of changing place. - The artist should expatriate himself in order to live freely, drink, be wholly creative and break Puritans barriers, by living in Paris, Capri or in the south of France. England and Germany have the wisdom of old cultures, the Latin people have admirably preserved their pagan heritage. It is necessary for a writer to broaden his horizons.²⁷

---

²⁷ HILSKÝ, Martin, ONUFER, Petr. *Rozbité zrcadlo*. 2009

3 Dětství a počátky kariér obou autorů

3.1 William Saroyan

Začátek života W. Saroyana výstižně popisuje Brian Darwent:

“William Saroyan was born in Fresno on the 31st of August 1908. When he was just about three years old his father died of peritonitis and soon after that he had to spend several years at the Fred Finch Orphanage in Oakland together with his sisters Zabel and Cosette and his brother Henry. Meanwhile, his mother Takoohi who became widow took up menial work in nearby San Francisco to earn money to be able to get her children back home. The family was reunited back in Fresno, in the San Joaquin Valley together with Saroyan’s grandmother Lucy, who had a strong influence on him. When growing up in the household with his family, Saroyan became a part of the exiled Armenian tribe and he assimilated the raw material for many of his later stories.”²⁸

Vášeň pro čtení našel již v raném dětství a již tímto okamžikem se začaly formovat jeho spisovatelské ambice. Velmi často navštěvoval místní knihovnu a na škole technického zaměření získal schopnost psaní na stroji. Ve volném čase prodával noviny a věnoval se dalším výdělečným činnostem, kterými finančně podporoval svou rodinu. Saroyan v díle *My Name Is Aram*, popisuje způsob, kterým jeho rodina žila, jako „nejúžasnější a nejzábavnější chudobu na světě.”²⁹

Saroyanovo předsevzetí stát se spisovatelem se s příchodem Velké hospodářské krize stalo naléhavějším než kdy dříve. V rámci svojí profesní dráhy vypustil veškeré aktivity, které nesouvisely s dráhou literárního autora, a začal se naplno věnovat psaní. Od té doby sám sebe postupně vymezuje jako mladého spisovatele, jenž se specializuje na svou vlastní kategorii nezaměnitelných a neortodoxních povídek a krátkých novel. Autorova raná spisovatelská kariéra byla velice obtížným obdobím jeho života, protože se samozřejmě zprvu střetával s odmítavým postojem literární obce. Přesto odmítl ohrožit svou literární integritu a nadále pracoval v rozporu s tím, co bylo v té době komerčně přijatelné.”³⁰

---

²⁸ [online]. [cit. 2020-06-26]. Dostupné z <http://williamsaroyanfoundation.org/biography>

²⁹ tamtéž

³⁰ tamtéž

I přes skromný původ a překážky, které mu život předložil, se Saroyan snažil, stejně jako mnoho dalších, naplnit svůj osobní americký sen a stát se úspěšným spisovatelem. Tuto životní etapu otevřelo publikování příběhu v magazínu *Story*, který nesl název *The Daring Young Man on the Flying Trapeze*. Popisuje osud spisovatele, který během krize umírá hlady, protože raději zemře s důstojností, než aby musel slevit ze své profese. Chudoba a skromnost má tak v Saroyanových románech hluboké kořeny.

3.2 John Steinbeck

O životních začátcích Johna Steinbecka hovoří Gordon Bergquist:

“John Ernst Steinbeck was born in Salinas, California in 1902 of Irish and German parentage. Steinbeck’s mother was of Irish descent and she was an energetic woman who was sensitive and emotional to art, and fond of stories of enchantment and fantasy. His father was of a German origin and he worked as a manager, accountant, bookkeeper and eventually became the treasurer of *Monterey County*. He was very introspective man with huge passion for gardening. Maybe Steinbeck's later dichotomies between hardheaded naturalist and romantic man or between the masculine tough man and the dreamer could be partly accounted for by inheritance from the German and Irish roots of his parents.”³¹

Mladý Steinbeck byl náruživým čtenářem a mnozí známí jej považovali za snílka a samotáře. Později dospěl ve vysokého, mrzutého mladíka se širokými rameny a brzy se u něj vyvinuly zájem o slova a vášeň pro jazyk, které ho nikdy neopustily. V myšlení byl vždy velmi nezávislý a již v době, kdy se stal čerstvým studentem střední školy, byl odhodlán propůjčit se životu spisovatele. Po promoci završené střední škole navštěvoval přerušovaně *Stanford University*, kde však nikdy neobdržel titul. Tato skutečnost pro něj nicméně nebyla důležitou. Na univerzitě se účastnil jen toho, co ho zajímalo, a nestaral se o další kurzy, přestože jejich splnění bylo nutné pro zdárné dokončení studia. Zapisoval se jen na ty, o kterých si myslel, že mu pomohou v jeho psaní. Během přestávek ve studiu pracoval Steinbeck na poli nebo v kanceláři místní

---

³¹ BERQUIST, Gordon and NOBLE, Donald. *Critical Insights: John Steinbeck*. 2011

cukrovarnické společnosti. Sklízal také řepu, dřel na ranči a fungoval při bagrovacích pracích. V rámci těchto pracovních zkušeností dobře poznal mexicko-americké pracovníky, se kterými spolupracoval. (Tam dostal nápad na *Tortilla Flat* a *Cannery Row*) Po celý život se nikdy nebál ruční práce a manuální činnost ho uspokojovala. Poté, co v roce 1925 navždy opustil univerzitu, žil příští tři roky na lovecké chatě v pohoří High Sierra poblíž jezera Tahoe, kde pracoval jako správce. Toto období mu poskytlo příležitost získat dostatek času na psaní, zejména v zimě. Když se přestěhoval do New Yorku, pracoval zde krátce jako reportér a stavební dělník, brzy poté se ale vrátil zpět do Kalifornie. Pod pseudonymem, v roce 1927 publikoval svůj první příběh nesoucí název „*The Gifts of Iban*“, v literárním časopise Stanfordské Univerzity. Téhož roku vydal také svůj první román, *Cup of Gold* a jeho kariéra začala strmě stoupat.³²

Steinbeckovy začátky byly o něco méně krušné než Saroyanovy, nicméně stejně jako on pocházel ze skromných poměrů. Oba muži se shodují i ve své touze stát se spisovatelem od prvních chvil, kdy o sobě začali sami rozhodovat a vydali se vstříc hrozbě neúspěchu, chudoby a životu v nuzných podmínkách, aby naplnili svůj sen, v němž spatřovali smysl svojí existence. Jejich díla často odkazují na dobu, kdy se pohybovali v prostém prostředí obyčejných chudých lidí. Ať už jsou to Steinbeckova díla *Tortilla Flat*, *Cannery Row*, *The Wayward Bus* a *Of Mice and Men*, nebo Saroyanova autobiografická díla *My name is Aram* či *Papa, you are crazy* a další knihy. Jejich úcta k životům obyčejných lidí formovala i hrdiny, kteří v příbězích Steinbecka a Saroyana ztělesňují člověka, jenž je sice úplně obyčejný, ale zároveň disponuje touhou najít svůj kousek štěstí.

Následující část práce se bude zabývat objektivním zkoumáním ústředních témat, spojujících oba autory. Jedná se o témata pro ně typická a vyskytující se v celé řadě, ne-li téměř ve všech dílech Johna Steinbecka a Williama Saroyana. Přiměřeně kritickým okem bude v kapitolách zhodnoceno, kde se autoři rozcházejí a kde naopak zaujmají podobná stanoviska a závěry, prostřednictvím odlišných způsobů, typických pro každého z nich.

---

³² BERQUIST, Gordon and NOBLE, Donald. *Critical Insights: John Steinbeck*. 2011

4 SVOBODA

Úvodní téma k porovnání je zároveň jedním z nejdůležitějších a nejvíce hmatatelných prvků v dílech obou autorů. Svobodu většina lidí chápe jako možnost jednat a činit rozhodnutí dle individuálního přesvědčení každého z nás.

John Steinbeck se nikdy netajil svým opovržením vůči životu plnému pravidel, právních a etických norem, stereotypu a absence individualizace. Svobodu ve svých dílech spatřuje v každém člověku, který se rozhodne žít podle svého, navzdory konvencím a domnělým společenským závazkům. V někom, kdo se dokáže vymanit z mantinelů, jak je nastavila společnost, a vzepřít se očekáváním. Jeho hlavní postavy jsou často povaleči, bezdomovci a zkrachovalci, kteří však žijí své životy po svém a po ničem jiném netouží, jsou šťastní. Krásným příkladem je Mack, jeden z hlavních hrdinů novely *Cannery Row*:

“Mack was the elder, leader, mentor, and to a small extent the exploiter of a little group of men who had in common no families, no money, and no ambitions beyond food, drink, and contentment. But whereas most men in their search for contentment destroy themselves and fall wearily short of their targets, Mack and his friends approached contentment casually, quietly, and absorbed it gently.”³³

Skupina hlavních hrdinů v této novele nemá prakticky nic, co by se dalo v očích společnosti považovat za majetek, prestiž nebo postavení. Přesto jsou spokojení, protože žijí své životy svobodně, nezávisle na čemkoliv.

Svůj názor na to, jak může být člověk nešťastný, pokud v životě nedělá, co by chtěl, a není, kým chce být, dává Steinbeck najevo i ve své další novele, *The Wayward Bus*. Řidič autobusu Juan má zdánlivě všechno, co by si vzhledem ke svému skromnému hispánskému původu mohl přát. Vlastní malý rodinný motorest u silnice, benzinovou pumpu, autoservis a příležitostně vozí pasažéry vlastním starším autobusem. Přesto není šťastný. Uvědomí si to ve chvíli, kdy veze skupinu lidí, kteří jsou příslušníky moderní, zmechanizované, odhumanizované civilizace, kde jsou si dorty i autobusy podobné jako vejce vejci. Obchodnický duch deformuje přirozenost člověka, chce, aby nepřemýšlel, vnucuje mu svou vůli a mrzačí ho, až se mu podaří

---

³³ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 15

vnutit mu dvojitý život: život snů, kterému věnuje všechny své myšlenky a svět skutečný, ve kterém se pohybuje mechanicky, bez zájmu.³⁴ V momentě, kdy autobus zapadne po bouři v bahně, vydá se Juan hledat pomoc a najednou zjišťuje, že musí využít příležitost ke změně. Ode všeho utíká a přidá se k němu ještě jedna pasažérka z autobusu. Po chvíli ale oba zjistí, že cesta, kterou se vydali, nikam nevede, a rezignovaně se vrací zpět ke svému životu. V tomto díle nám autor nabízí úvahu, že ačkoli člověk může mít prakticky všechno, co v rámci ideálního postavení ve společnosti lze, stejně nebude šťastný a svobodný, pokud to není to, po čem ve svém nitru touží nejvíc.

Podobně jako v *Cannery Row* i v další Steinbeckově novele *Tortilla Flat* je hlavní hrdinou Denny se skupinou přátel, kteří jsou `paisanos`, což znamená: “A mixture of Indian, Mexican, Spanish and assorted Caucasian bloods. The paisanos are clean of commercialism, free of the complicated systems of American business, and, having nothing that can be stolen, exploited or mortgaged, that system has not attacked them very vigorously.”³⁵

V momentě, kdy Danny zdědí usedlost a stane se majitelem nemovitosti, přijdou mu do života problémy, které začínají odklonem přátel a naopak zvýšeným výskytem lidí, kteří Dannyho využívají a chtějí si půjčit peníze, a končí jeho nešťastnou smrtí. Steinbeck zde dovádí k dokonalosti svou vizi, že majetek a společenské postavení člověku nejen nemusí přinést pocit uspokojení a svobody, ale naopak mu jej může zcela vzít, v krajním případě spolu se životem.

“Danny began to dream of the days of his freedom. He had slept in the woods in summer, and in the warm hay of barns when the winter cold was in. The weight of property was not upon him.”³⁶

Co se týče svobody, William Saroyan se v mnoha svých dílech pouští do nekompromisní kritiky poměrů, které ve společnosti panují. Ukazuje chudobu a utrpení těch méně šťastných i zhýralé a bezcílné plýtvání bohatých. Podobně jako J. Steinbeck se však v některých knihách oprostil od pranýřování společenských problémů a raději se rozhodl popsat obraz světa, ve kterém všichni tito lidé žijí. Podobně jako Steinbeck byl

---

³⁴ STEINBECK, John. *The Wayward Bus*. 2006, s. 249

³⁵ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 11

³⁶ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 261

přesvědčen, že jediná svoboda, kterou si i ten nejprostší člověk může dovolit, třebaže nemá vůbec nic, se nachází v kontaktu s přírodou.

V souboru autobiografických povídek na motivy svého dětství a dospívání, *My name is Aram*, nechává čtenáře opájet se krásami přírody téměř na každé stránce a element svobody skrze souznění s přírodou je patrný velice často:

“It lay somewhere at the foot of Sierra Nevada mountains. It was a home for a weed that sprouted from the arid hot soil. It was a land of loneliness, emptiness, truth and dignity. It was nature in its proudest, driest, loneliest, and most breathtaking form.”³⁷

Z poznatků ze Saroyanova díla je v rámci svobody pozorovatelná ještě jedna myšlenka. Autor spatřuje svobodu ve schopnosti přijetí zodpovědnosti za vlastní osud a spokojenost se životem. V jeho tvorbě jsou tak často nejsvobodnější na těle i na duši ti, kteří se - třebaže jsou chudí a své postavení by si představovali jinak - dovedou radovat z toho, co jim život dal: ze zdraví, z rodiny, přátelství, sounáležitosti. Tyto aspekty jsou patrné nejen v *My Name is Aram*, ale možná ještě více v krátké novele *Papa, You're Crazy*. Otec, který je spisovatelem, vlastní malý domek na pobřeží moře. V jistou chvíli dostane do péče svého malého syna, se kterým prožívá všechny radosti a strasti běžného dne. Mají hluboko do kapsy, přesto Saroyan barvitě líčí všechny krásy a šťastné okamžiky, které si otec a syn dopřávají. Od skromných jídel, co si doma vaří, až k výletům po krásném okolí a cestám do přírody, jak je autor popisuje, je patrné, že tito lidé jsou v jeho očích svobodní a šťastní.³⁸

V díle *Tracy's Tiger* dostává svoboda ještě jeden rozměr, který přesahuje do dalšího tématu v dílech obou autorů a kterým je láska. Podobně jako Steinbeck choval i Saroyan velkou averzi k odosobnění společnosti, k absenci empatie a sounáležitosti a k potlačování emocí a citů. V novele *Tracy's Tiger* zosobňuje tygr, kterého zpočátku vidí jen Tracy, potlačovanou lásku, kterou chtějí všichni okolo spoutat. To nakonec Tracy nedopustí, když tygra, který lásku ztělesňuje, nezavře do klece, tak jak slíbil policii a zaměstnavateli, ale vypustí jej neznámo kam a poté odchází s dívkou svých snů.³⁹ V

---

³⁷ , William. *My Name Is Aram*. 2013, s. 34

³⁸ SAROYAN, William. *Papa, You're Crazy*. 1957

³⁹ SAROYAN, William. *Tracy's Tiger*. 2011

tomto společnost nepřítel kritizujícím díle dává autor najevo potřebu člověka být svobodný v projevení svých citů a tužeb.

5 CHUDOBA

Nemajetnost až chudoba hlavních hrdinů protíná osudy téměř všech hrdinů v prózách Steinbecka a Saroyana.

John Steinbeck během svého života prošel celou řadou prostých zaměstnání a mnoho času trávil v hmotném nedostatku. I to jsou patrně důvody, proč si tolik všímal a vážil lidí, pohybujících se na hranici chudoby nebo na úplném dně společnosti. V novele *Cannery Row* jsou hlavními hrdiny členové party povalečů a bezdomovců, kteří jsou všechno, jen ne majetní. Kniha popisuje úskalí jejich snahy o obživu na rovině základních potřeb a problémy, jimž musí čelit kvůli opovržlivosti ostatních obyvatel. V díle je rovněž patrné autorovo znechucení tím, jak je na nemajetné a chudé obyvatele nahlíženo většinovou společností. Steinbeck čtenáři sděluje názor, že lidé při honbě za domnělymi ideály štěstí ničí všechno krásné a přirozené, co život nabízí:

“Mack and his boys are the Virtues, the Graces, the Beauties of the hurried mangled craziness of Monterey and the cosmic Monterey where men in fear and hunger destroy their stomachs in the fight to secure certain food, where men hungering for love destroy everything lovable about them. Mack and the boys are the Beauties, the Virtues, the Graces. In the world ruled by tigers with ulcers, rutted by strictured bulls, scavenged by blind jackals.”⁴⁰

Autor kvituje, že přestože, nebo spíše právě proto, že Mack a jeho parta nic nemají a nic nepotřebují, nevykořisťují a neničí přírodu a jiné lidi, žijí v souladu s přirozeným řádem, jsou chudí na těle, ale ne na duchu.

V novele *Tortilla Flat* se podoba motivu chudoby v podstatě opakuje. Opět se jedná o skupinu nemajetných a chudých příslušníků nejnižších vrstev společnosti, kteří jsou nejšťastnější v momentě, kdy se oprostí od tendence obklopovat se majetkem, nic nemají a nic nepotřebují. V této novele je zřejmě víc než kdekoliv jinde patrná autorova víra, že chudoba není samoučelným prostředkem k neštěstí v životě. Naopak prostřednictvím příběhu Steinbeck poukazuje na fakt, že získaný majetek a postavení vedou často k tragickému osudu. Danny si užívá přátelství a života v optimální rovině

---

⁴⁰ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 18

až do doby, než zdědí dům. Najednou za ním chodí lidé s žádostmi o půjčky, jeho přátelé se mu odcizují a Danny se trápí:

“What is it, Danny? What makes you feel this way? Danny did not know. There was an ache in his heart like the farewell to a dear woman.; there was vague sorrow in him like the despair of autumn. He leaned over the rail and looked into the deep water. Do you know, Danny, how the wine of your life is pouring into the fruit jars of the gods?”⁴¹

Jak již bylo zmíněno, příběh nakonec končí Dannyho smrtí. Steinbeck zde jasně dává námět k přemýšlení pro všechny, kdo si myslí, že majetek a společenský status je jedinou cestou k zaručenému štěstí.

Motiv chudoby se objevuje i ve slavné novele *Of Mice and Men*. Zde autor poskytuje studii o osudech chudé dvojice, mentálně zaostalého siláka Lennieho a jeho přítele a opatrovníka v jedné osobě, George. Hrdinové (především George) se snaží vymanit ze života v bídě a nedostatku a zlepšit svoje společenské postavení, vydělat peníze a získat majetek. Putují od ranče k ranči, od farmy k farmě a dřou do úmoru. Sní, že jednou budou mít svou malou farmu, kde budou hospodařit a žít podle svého. Setkávají se ovšem s nepoctivostí a chamtivostí bohatých statkářů a všude, kde se ocitnou, dlouho nevydrží. Na jedné z farem se etablují nakonec docela dobře a situace se začne vyvíjet pozitivním směrem. Příběh však nakonec končí tragicky, protože Lennie nechtíc připraví o život manželku statkářova syna a farmáři jej chtějí lynčovat. George, který ho chce ušetřit trápení, Lennieho nakonec zastřelí.⁴² Steinbeck prostřednictvím příběhu těchto dvou hrdinů opět kritizuje poměry ve společnosti a dává v patrnost, že v této době není chudému člověku umožněno vyprostit se ze spárů chudoby, ani když se snaží sebevíc, protože naráží na nepoctivost, neochotu a nedostatek sounáležitosti a soucitu ostatních lidí, často právě těch majetných.

V novele *Grapes of Wrath* autor vypráví osudy rodiny Joadů. Ti byli vyhnáni z pronajaté půdy a odešli za prací do Kalifornie, po cestě však umírají babička s

---

⁴¹ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 158

⁴² STEINBECK, John, *Of Mice and Men*. 1993

dědečkem. Ani po příjezdu do Kalifornie však jejich útrapy nekončí, práce je málo a přistěhovalců příliš. Jsou tedy nuceni žít ve velmi nuzných podmínkách.⁴³

William Saroyan se narodil do velice chudých poměrů rodiny arménských přistěhovalců. Chudoba a nemajetnost tedy hraje v jeho dílech často hlavní roli. Svou kritiku poměrů ve společnosti a neschopnosti vlády zajistit alespoň základní životní podmínky všem bez rozdílu, dovádí k vrcholu v díle *The Daring Young Man on the Flying Trapeze*, kde vypráví příběh o osudu mladého spisovatele, který se odmítá vzdát svého povolání a nakonec se vyhladoví k smrti, raději než by se snížil ke snaze vydělat pár dolarů na jídlo jakoukoliv jinou cestou. Saroyan kritizuje fakt, že v době krize byly často tvůrčí schopnosti a umělecké činnosti zavrhovány jako nepotřebné a lidé, kteří se jim věnovali, museli živořit.⁴⁴

V autobiografické novele *My name is Aram* Saroyan popisuje chudobu vlastní rodiny:

“We were poor. We didn't get the money. Our whole family smelled like a tailor. Every shoot of the Garochlanjan tribe lived in the most amazing and grotesque poverty the world had ever seen.”⁴⁵

S podobnou nadsázkou, s jakou vnímá chudobu své rodiny hlavní hrdina novely, chlapec Aram, vnímal Saroyan i chudobu své vlastní rodiny. Hovoří o tom, že přestože často téměř neměli co jíst, vždy si nějak poradili a přes svou chudobu žili vesměs šťastné životy. V novele *Papa, You're Crazy*, kterou Saroyan věnuje svému synovi, je fenomén chudoby, je-li vůbec možné to takto říct, téměř idylický. Malý syn se nastěhuje k otci-spisovateli, který se chystá na zakázku vydat kuchařskou knihu. O žádném bohatství nebo přebytku se nedá mluvit, chlapec s otcem jsou chudí. Na rozdíl od některých jiných Saroyanových novel s motivem chudoby zde chybí přímá kritika poměrů a tragičnost osudu hlavních hrdinů. Otcí se psaním daří vydělat relativní dostatek peněz, aby je oba uživil, navíc je výborným kuchařem, který dovede uvařit vynikající pokrm i z obyčejných a levných surovin. Pasážím popisujícím vaření jídla je v knize věnován velký prostor:

---

⁴³ STEINBECK, John. *The Grapes of Wrath*. 2001

⁴⁴ SAROYAN, William. *The Daring Young Man on the Flying Trapeze*. 1997

⁴⁵ SAROYAN, William. *My Name Is Aram*. 2013, s. 13

“What is it? Malibu eggs. And what is it supposed to be? Eggs as I fried them in Malibu. Olive oil, because it is not as expensive as butter and it is better for a growing boy and a growing man, and it is simply better suited to eggs as well. Three cloves of garlic, because garlic fried in hot olive oil gives a taste to the oil and it tastes excellent itself...”⁴⁶

Zvědavý chlapec má mnoho otázek, mimo jiné i na poměry, ve kterých žijí. Otec chudobu nijak neglorifikuje, nicméně podotýká, že dokud má člověk něco dobrého do žaludku a střechu nad hlavou, neměl by se považovat za chudáka.⁴⁷ Přes krizi, ve které se Spojené státy a celý svět v době, do níž je novela zasazena, ocitly, je otec-spisovatel schopen, přes jistá příkoří a improvizaci, zajistit sobě i synovi slušné živobytí. Dokonce si pořídí na dluh automobil, kterým cestují po okolí:

“I will pay the first installment on the first of December. 'Where can you get the nine dollars?' I'm just sending one short story, two book reviews and I'm writing to a publisher if he'd give me a down payment for a cookbook. Throw them in the box, for luck, maybe it'll make some money.”⁴⁸

---

⁴⁶ SAROYAN, William. *Papa, You're Crazy*. 1957, s. 32

⁴⁷ SAROYAN, William. *Papa, You're Crazy*. 1957

⁴⁸ SAROYAN, William. *Papa, You're Crazy*. 1957, s. 59

6 RODINA

Motiv rodiny a její důležitosti prostupuje tvorbu obou autorů ve značné míře. V tvorbě Williama Saroyana je téma rodiny o to častější a intenzivnější, o co komplikovanější a chudší byl jeho start do života. Malý Saroyan byl kvůli finanční situaci v rodině dokonce odložen na několik let do dětského domova (viz. kapitola „Dětství a počátky kariér obou autorů“) a na své rodině byl dlouho bezprostředně závislý, finančně i emočně. Přestože myšlenka, že chudoba stmeluje lidi, může připomínat klišé, jde vlastně o pravdivé rčení. V autobiografii, která o jeho osobě byla sepsána, o své rodině prohlásil, že představovali “the most amazing and comical poverty in the world.”⁴⁹

Saroyan své rodině, a hlavně svému synovi, věnoval celou řadu slavných novel a souborů povídek. Ať už se jednalo o autobiografické dílo *My name is Aram*, či rozkošnou novelu *Papa, you are crazy*, která je podle autora jakýmsi průsečíkem dětství jeho samotného a zároveň dětství jeho syna. Hlavně v těchto a několika dalších knihách, věnovaných jeho rodině a ohlédnutí se za vlastním životem (kupříkladu *Not Dying*), je patrná obrovská rodinná sounáležitost, vzájemná úcta a láska. Právě brzká smrt Saroyanova otce a krušné dětství v chudobě byly podle autora hlavním pojícím elementem zbytku rodiny. Přestože autorův vztah s manželkou nebyl úplně ideální (dokonce se rozvedli a znovu vzali), vztah ke svým dvěma dětem, Lucy a Aramovi, byl tím, co jej pohánělo kupředu jak v tvorbě, tak v osobním životě. Saroyan se ve svých dílech často pouštěl i do satiry a bezelstného žertování o poměrech ve vlastní rodině.⁵⁰ “Damn him with his zither!” “Yeah, you say that now, but wait, in three days you'll be sad to death.” “My world woman! Close your mouth or I'll close it myself.”⁵¹ Obzvlášť *My name is Aram* je kniha plná drobných rodinných rozmíšek a rozbrojů, které jsou ve skutečnosti spíše žertem, než opravdovou hádkou. V zásadě se všichni rodinní příslušníci mají rádi a podporují se, jak jen mohou.

Může se zdát, že v dílech Johna Steinbecka jeho americká rodina nehraje tak důležitou roli, jako rodina arménská u Williama Saroyana. Může to být i proto, že Steinbeck, přestože taktéž rozhodně nepocházel z bohatých poměrů, se od rodiny mohl

---

⁴⁹ [online]. [cit. 2020-06-26]. Dostupné z <http://williamsaroyanfoundation.org/biography>

⁵⁰ tamtéž

⁵¹ SAROYAN, William. *My Name Is Aram*. 2013, s. 23

emancipovat o něco dříve a ve větší míře, právě díky uspokojivější finanční situaci jeho rodičů. Oba rodiče ale samozřejmě autora ovlivňovali v jeho tvorbě svým způsobem po celý život. Steinbeck rodinu a rodinné vztahy ve svých knihách nijak přehnaně neidealizoval. Naopak, například v novele *The Wayward Bus* je svazek hlavního hrdiny, Juana Chicoye a jeho ženy Alice, spíše vztahem formálním, nežli vyloženě láskyplným. V celé řadě jeho novel a románů rodinu představují, či přímo nahrazují, přátelé. V autorových slavných novelách *Cannery Row* nebo *Tortilla Flat* hrají hlavní roli skupiny přátel, které jsou pro sebe navzájem vším. Pojí je pouto přátelské, až rodinné. Motiv rodiny se více vyskytuje ve Steinbeckově románové kronice *East of Eden*. Kniha byla původně určena autorovým dětem, pro něž chtěl zachovat podrobný obraz svého rodného údolí v Salinas. Kniha vypráví spleť historii dvou rodin, Trasků a Hamiltonů, přičemž Hamiltonova rodina je v románu založena na skutečné rodině Samuela Hamiltona, který byl Steinbeckovým dědečkem z matčiny strany. V knize se objevují paralely a odkazy na biblickou knihu *Genesis* – konkrétně na příběh Kaina a Ábela a jejich vztah k Bohu jako otcí.⁵² Je potom otázkou, zdali v knize *The Wayward Bus* je vztah hlavního hrdiny Juana a jeho pomocníka Puchejře spíše vztahem v rovině přátelství a kolegiality, nebo v některých aspektech téměř v rámci vztahu otec-syn.

---

⁵² STEINBECK, John, et al. , *East of Eden*. 2008

7 PŘÁTELSTVÍ

Jak už bylo zmíněno v předchozí kapitole, přátelství a rodina byly v očích obou autorů považovány za středobod mezilidských kontaktů.

Saroyan se zdá být ve svých dílech více “rodinně” naladěný, nicméně přátelství podle něj představuje důležité komunikační rozhraní pro nastavení lidské duše. V jeho autobiografické novele *My name is Aram*, v jednotlivých pasážích vzniká přátelství mezi hlavním hrdinou a jeho bratrancem, strýcem nebo třeba koněm. V díle *Tracy's Tiger* je imaginární tygr (nebo lépe řečeno černý panter) v podstatě nejbližším a jediným přítelem hlavního hrdiny. Byť je funkce tygra ryze symbolická (zastupuje Tracyho lásku a emoce), mezi ním a hlavním protagonistou funguje přátelství ryzí a čisté, jaké Tracy v životě nezažil.

V autobiografické knize *Not Dying* stojí: “Saroyan tries to reflect on his life through questions and answers, real or fictional conversations, in which he has a dialogue with a journalist, with his own children, with an ideal reader, with himself, and even with his death, who he met in a dream. He discovers that life is filled with paradoxes that we can only talk about. We don't live long enough, we don't know each other, we don't know what's important and fundamental...”⁵³

Z poslední věty předchozí citace této knihy je dobře patrné, že Saroyan byl poměrně skeptický k přátelství jako ke vztahu dvou lidí, kteří se znají lépe navzájem, než znají sami sebe. Saroyan chápal instituci přátelství jako momentální souznění, ať už mezi lidmi jedné rodiny, mezi dvěma různými lidmi, či pouze u člověka, jenž souzní se sebou samým. Jinak řečeno: Pokud se s někým přátelíme, nutně to neznamená, že ho známe a můžeme mu ve všem důvěřovat. Přesto však může být přátelství naplněné.

John Steinbeck věnuje právě tématu přátelství poměrně značnou část své tvorby. V životě obyčejných a většinou vrstvou často neakceptovaných členů společnosti, jako jsou Mack a jeho parta v *Cannery Row*, Danny a jeho parta v *Tortilla Flat*, či přátelé George a Lennie v *Of Mice and Men*, považuje Steinbeck sílu přátelství za hybatele všeho dění. Steinbeck se ale neomezuje pouze na přátelství mezi členy jedné společenské vrstvy. V *Cannery Row* Mack a jeho parta obdivně vzhlížejí k muži, který

---

⁵³ SAROYAN, William. *Not Dying*. 1996, s. 179

pracuje v Západním biologickém ústavu, a říkají mu “doktor”. Je to vzdělaný a laskavý muž, v nitru poněkud osamělý. Mack a jeho parta ho mají rádi a tak se mu snaží, někdy poněkud kostrbatě, prokazovat různé služby. Považují doktora za přítele a rádce v jedné osobě.⁵⁴

Motiv přátelství je v poněkud jiné rovině silně přítomen i v knize *Of Mice and Men*. George a Lennie jsou nerozluční přátelé. George, bystrý chlapík, musí neustále dávat pozor a starat se o mentálně zaostalého Lennieho, který George obdivuje a jako jedinému bezmezně důvěřuje. Pouto mezi dvěma muži je silné, byť se George často jeví vyčerpan starostí o Lennieho. Obětování a péče o přítele se mu vrací v momentě, kdy jsou najati na těžkou práci. Lennie je totiž velice robustní a silný muž a zastane i nejnamáhavější úkoly. V době, kdy si George a Lennie nacházejí slušné místo na ranči, dochází k několika incidentům. Syn farmáře napadne Lennieho a George ho chrání. K tragédii se začne schylovat v momentě, kdy Lennie nechtěně připraví o život manželku farmářova syna a má být lynčován a nakonec zastřelen. George se vydává na hon s farmáři, a jelikož Lennieho dobře zná, brzy ho najde. Chce přítele ušetřit lynčování a Lennieho zastřelí.⁵⁵ Dochází tedy k extrémní situaci, kdy projevem lásky a sounáležitosti v přátelském svazku je zabití jednoho z přátel druhým, v angličtině se používá termín „mercy killing“.

V novele *Tortilla Flat* začne hlavní protagonista Danny přicházet o přátele v momentě, kdy zdědí dům. Právě postupná ztráta přátel má nakonec pro Dannyho fatální následky, protože bez nich ztrácí smysl života. Nakonec přijde o život v opilecké rvačce, kdy se snaží vybit své frustrace z uvadajícího životního pocitu a spadne přitom z útesu. Jeho bývalí přátelé si teprve po jeho smrti začínají vybavovat, proč měli Dannyho rádi a vzpomínají na společně strávená léta. V tomto případě je tedy ztráta přátelství rovna smrti, až takovou důležitost mu Steinbeck v tomto případě přiznává. V jedné z kapitol *Tortilla Flat* píše:

“Poor Danny, how has life left thee! Here thou sittest like the first man before the world grew up around him; and like the last man, after the world has eroded away. But see, Danny! Thou art not alone. Thy friends are caught in this state of thine. The look at thee from their eye-corners. They hit like expectant little dogs for the first

---

⁵⁴ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992

⁵⁵ STEINBECK, John, *Of Mice and Men*. 1993

waking movement of their master. Thine life ain't yours only, because it influences lives of others too.⁵⁶

Překrývá-li se v dílech Steinbecka a Saroyana některá forma přátelství a oba autoři se jí věnují na podobné bázi a s podobnou intenzitou, je to přátelství lidí se zvířaty. Saroyan v knize *My name is Aram* popisuje již v první kapitole Aramův srdceryvný vztah ke koni, kterého ukradl jeho bratranec Murad. Úcta ke zvířeti vychází z respektu a souznění autora s přírodou, což je jedním z trvalých aspektů tvorby, které mají se Steinbeckem společné. Ten se tématu přátelství člověka se zvířetem věnuje hlavně v knize *The Red Pony*, kde popisuje dojemný příběh o přátelství chlapce a jeho poníka. V knihách obou autorů se pak objevuje mnoho pasáží, které svědčí o respektu k přírodě a zvířatům.⁵⁷

V díle *Tortilla Flat* se hlavní hrdinové chovají ke zvířatům s respektem a láskou, z části i proto, že jim osudy zvířecích obyvatel mnohdy připomínají osudy jich samotných:

“Poor little bare fowl. How cold it must be for you in the early morning, when the dew falls and the air flows cold with the dawn. The good God is not always so good to little beasts. Life is too hard for you, little bird.”⁵⁸

---

⁵⁶ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 256

⁵⁷ STEINBECK, John. *The Red Pony*. 1989

⁵⁸ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 31

8 SAMOTA

Poněkud do kontrastu s předchozí kapitolou přichází téma samoty. Vyskytuje se v celé řadě knih Saroyana a Steinbecka a má mnoho různých podob. Všechny z nich ovšem sledují následky, které dlouhotrvající samota mnohdy přináší. Často je to zoufalství, ztráta motivace k životu a někdy i smrt.

V tvorbě Williama Saroyana je hmatatelnost samoty a jejích účinků na lidské bytosti značně patrná. V přelomovém díle autora, *The Daring Young Man on the Flying Trapeze*, hraje samota jednu z fatálních rolí v tragickém konci hlavního hrdiny. Mladý spisovatel totiž žije sám a v silném finančním nedostatku, kvůli němuž hladoví. Je však příliš hrdý na to, aby si peníze opatřoval jinou cestou, proto nakonec umírá hlady. Pokud by nežil sám, mohlo se mu nějakým způsobem dostat pomoci. Nikdo se ale jinak než povrchově o jeho osud nezajímá a mladý spisovatel tak zemře osamělý.

V celkově pozitivním duchu novely *Papa You're Crazy*, se motiv samoty objevuje v momentě, kdy si jej uvědomuje otec chlapce. Pár dní po synově příjezdu mu dochází, jak se sám vlastně cítil a jak mu chlapcův příjezd prospěl po emoční i tvůrčí stránce:

“I'm glad you're with me," Dad said. “We are in need of eating something right now. I have some tomatoes from the garden, rice and olive oil. I'll put it on the pan and turn it into something I'll call “the author's rice”, because now we are both authors.”⁵⁹ Saroyan se fenoménu samoty věnuje i ve své závěrečné autobiografické zpovědi *Not Dying*, ve které hodnotí svůj život a vztahy s lidmi, chvíle ve společnosti i v osamění, v dostatku i nedostatku.

Samota se v díle Johna Steinbecka vyskytuje jako jeden z důvodů ztráty smyslu života a pocitu osobního neštěstí. Kupříkladu postava doktora v díle *Cannery Row* je přímo ztělesněním samoty:

“Despite his friends and friendly nature, the doctor was a lonely person. He always kind of stayed away. As soon as he found himself among several people, he

---

⁵⁹ SAROYAN, William. *Papa, You're Crazy*. 1957, s. 14

immediately seemed to be alone. Mack felt that the doctor was lonely even in direct contact with a being he loved.”⁶⁰

Doktor měl na první pohled všechno: postavení, respekt, přátele, slušné živobytí, i práci, která ho bavila. Přesto se cítil sám a často odjížděl na cesty, kde hledal něco, o čem ani sám nevěděl, jak vypadá. Prostřednictvím postavy doktora Steinbeck hodnotí postavení intelektuála v moderní americké společnosti. V díle *Tortilla Flat* pak samota představuje přímé pojítko s tragédií, která v podobě smrti čeká na hlavního hrdinu. Ten se postupně odcizuje svým přátelům, čím dál více času tráví o samotě, přemýšlí o životě a o tom, proč je nešťastný. Celá situace vyúsťuje, jak už víme z uplynulých řádků, až k úmrtí hrdiny. V novele *The Wayward Bus* je samota v podstatě jedním z ústředních témat celé novely. Všechny zajímavé či důležité postavy se zmitají ve vlastním uzavřeném kruhu samoty:

“Waitress Norma is only able to live when she gets used to the idea of being Clark Gable's film mistress, Loui, the driver of the modern bus has only one tactic of seduction and when it doesn't work, he is at the end of his attempt, because he finds himself incapable of any variation. Pimples only manages to defeat himself from the onslaught of depression by eating sweet cakes in uncontrollable way...”⁶¹

Všichni lidé v novele jsou vlastně sami, lapeni v deziluzi z nenaplněných snů a uvázaní do svazků, ve kterých by vlastně ani nechtěli být.

---

⁶⁰ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 246

⁶¹ STEINBECK, John. *The Wayward Bus*. 2006, s. 250

9 SMRT

William Saroyan se fenoménu smrti věnuje v několika svých dílech. Mezi první autorovo osobní setkání se smrtí patřilo období, kdy mu byly pouhé tři roky a jeho otec zemřel. Smrti se věnuje především v závěrečné autobiografické próze *Not Dying*.

“The text is about Saroyan and his children, about how the author lives, sleeps, eats, writes, thinks and then transfers his thoughts back to paper. There are thoughts of bad and good qualities, of racing, of literature, of dying, of the world, and of the thousands of little things that make up life. He describes what he calls not dying“: ‘Not dying is not the same as living, it's just a bit like living.’ In connection with dying, he also writes about involuntary coming to the end.“⁶²

Saroyan v knize uvažuje o smrti jako o něčem nehmatatelném a natolik abstraktním, že se lze jen domnívat, co už je smrtí a co zatím ještě umíráním:

“So I'm dead and I know it, or is there still time? Do I still have some time from the moment before death, or directly from the moment of death, or from the moment after it, when my little ration will be delivered to me again? Who among us will understand life? Who among us knows how death comes?”⁶³

Autor v této souvislosti zmiňuje i důvody marnotratné cesty lidstva vstříc smrti:

“The more junk I have, the safer I am, at least I think I am. Death will have to pave the way through the junk when it wants to get to me, but even then I may bribe it with one of my most precious junk - in my case it would be my books, already written, or the ones I have yet to write.“⁶⁴

V knize *The Daring Young Man on the Flying Trapeze* je smrt finálním důsledkem neutěšených podmínek a životních rozhodnutí hlavního hrdiny. Saroyan prostřednictvím této novely podotýká, že člověk, skálopevně věřící ve svoje poslání, se raději vzdá života samotného, než by se vzdal toho, v co věří. Kritická próza rovněž demonstuje poněkud extrémní situaci, do které se může intelektuálně založený člověk

---

⁶² SAROYAN, William. *Not Dying*. 1996, s. 176

⁶³ SAROYAN, William. *Not Dying*. 1996, s. 11

⁶⁴ SAROYAN, William. *Not Dying*. 1996, s. 17

v krizi dostat, pokud jeho práce nebude shledána důležitou a přínosnou nebo ho dokonce ani neuživí.⁶⁵

John Steinbeck se fenoménu smrti nevěnuje tak konkrétně, jako Saroyan ve své knize *Not Dying*, motiv smrti se ale v jeho novelách vyskytuje v jisté podobě také. V *Tortilla Flat* hlavní hrdina nakonec umírá při nešťastné události, které předchází odcizení od přátel a ztráta smyslu života. Smrt v tomto případě představuje fatální stav, ke kterému hrdina už poměrně dlouhou dobu spěje:

“Death is a personal matter, arousing sorrow, despair, fervor or fry-hearted philosophy.”⁶⁶

Více se fenomén smrti vyskytuje ve stěžejním díle autora, *East of Eden*, kde má smrt mnoho podob. Od přirozeného konce života, přes intrikami způsobená traumata různých lidí, až k sebevraždě a smrti ve válce. Ve všech případech autor otevřeně přiznává, že smrt je pro něj jakýsi milník, který, tak jako mnoho jiných lidí, nedovede vysvětlit či blíže přiblížit. Klade důraz na nutnost naplnění snů a potřeb člověka tak, aby před smrtí odžil naplněný a úplný život, na jehož konci dovede smrt přijmout jako jeho přirozené vyústění.⁶⁷

V dílech *The Wayward Bus* nebo *Cannery Row* se autor zabývá různými osudy lidí, kteří se cítí živí a neživí zároveň. Steinbeck kritizuje lidské odcizení od přírodního řádu, nenaplňování potřeb a tužeb, ignorování emocí a nedostatek empatie, které ve výsledku vedou k pocitu, že lidé jen pomalu umírají, spíše než by žili. V knize *The Red Pony* si smrt najde prvního poníka malého Jodyho, který po něm léta toužil a vzorně se o něj staral. Chlapec potom dostane od otce slib, že až klisna porodí, může si Jody nechat jedno hříbě. Klisna ale při porodu umírá, což Jodymu kalí radost z nového hříběte.⁶⁸

Rozmanitostí situací a světů, ve kterých své postavy zanechal smrti, Steinbeck jasně demonstruje své vědomí faktu, že smrt je všudypřítomná a nevyhne se jí vůbec nikdo. Všude ve svých knihách tedy motivuje lidstvo k lepšímu zacházení s časem,

---

⁶⁵ SAROYAN, William. *The Daring Young Man on the Flying Trapeze*. 1997

⁶⁶ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 305

⁶⁷ STEINBECK, John, et al. . *East of Eden*. 2008

⁶⁸ STEINBECK, John. *The Red Pony*. 1989

který mu byl na světě přidělen. V jedné z kapitol *Cannery Row* se objevuje motiv smrti, spojený s postavou starého Číňana:

“An old Chinese man walks across the beach and the street every day somewhere among the pilots, where he disappears and does not appear until early in the morning. Some people consider him a god, old people believe that he is the death. One day a little boy started yelling at him. The Chinese man looked at him and his eyes began to widen and widen, until he disappeared and only a huge eye remained. When the boy looked through that eye, he saw a landscape and started to cry from its bleak, cold condition. He cried because the world was suddenly completely empty and he found himself alone. Andy shut his eyes so he would not have to see it any more and when he opened them, he was in *Cannery Row* and the old Chinaman was just flap-flapping between Western Biological and the Hediondo Cannery. Andy was the only boy who ever did that and he never did it again.”⁶⁹

V *Tortilla Flat* autor popisuje poslední vzednutí sil utrápeného hlavního hrdiny, který se na své oslavě postavil celé přítomné společnosti: “A dying organism is often observed to be capable of extraordinary endurance and strenght.”⁷⁰ Autor zde vyzdvihuje lidskou vůli vzepřít se smrti, třebaže už není cesty zpět.

Saroyan se Steinbeckem se v tomto ohledu opět shodují. Oba motivují čtenáře k nalezení individuálního smyslu života a jeho naplnění v souznění s přírodním řádem dříve, než bude pozdě. Vyzývají člověka, aby nedrancoval životní prostředí, ale aby jej opatroval a zachovával pro budoucí pokolení. Lidská bytost by měla žít v úctě k ostatním lidem, zvířatům a k přírodě obecně, aby nemusela v okamžicích smrti litovat věcí, jaké učinila. Nikdo z nás netuší, kam se po smrti vydá a kým nebo čím se tam stane.

---

⁶⁹ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 24

⁷⁰ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 298

10 ČLOVĚK A PŘÍRODNÍ ŘÁD

Ve svém lidském smýšlení chovají oba autoři lásku a obdiv k přírodě. Jejich díla jsou protkaná četnými motivy, které barvitě líčí přírodní pozadí lidských příběhů. Velká pozornost je věnována popisu každého, na první pohled i bezvýznamného detailu, jenž je ovšem střípkem mozaiky tvořící krásu a přirozenost světa okolo nás. V tvorbě obou autorů se v rámci jejich naturalistického a zčásti transcendentálního smýšlení objevuje chápání přírody jako jedinečné entity, řídící světový řád a osudy všech bytostí, které na planetě žijí.

John Steinbeck v díle *Cannery Row* konkretizuje přírodní řád prostřednictvím modlitby k Bohu:

“Our Father who art in nature, who has given the gift of survival to the coyote, the common brown rat, the English sparrow, the house fly and the moth, must have a great and overwhelming love for no-goods and blots-on-the-town and bums, and Mack and the boys. Virtues and graces and laziness and zest. Our Father who art in nature.”⁷¹

Steinbeck se zde velice konkrétně dostává k myšlence, která provází jeho dílo od počátku do konce. Důležitý v životě není majetek, status, prestiž nebo společenská etika. Daleko víc je to symbióza s přírodou a život s motivací jej žít, ne pouze přežít. Každý člověk má v moci svůj vlastní osud.

Steinbeck ve svých dílech idylicky líčí mnoho přírodních krás:

“It is a fabulous place: when the tide is in, a wave-churned basin, creamy with foam, whipped by the combers that roll in from the whistling buoy on the reef. But when the tide goes out the little water world becomes quiet and lovely. The sea is very clear and the bottom becomes fantastic with hurrying, fighting, feeding, breeding animals. Crabs rush from frond to frond of the waving algae. Starfish squat over mussels and limpets, attach their million little suckers and then slowly lift with incredible power until the prey is broken from the rock. And then the starfish stomach

---

⁷¹ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 18

comes out and envelops its food. Orange and speckled and fluted nudibranchs slide gracefully over the rocks, their skirts waving like the dresses of Spanish dancers.”⁷²

Kromě barvitých popisů krajiny se Steinbeck zabývá také zvířaty a jejich idylickým vztahem s prostými hrdiny:

“Two blocks away, near the edge of the pine wood, he came upon a half-grown Plymouth Rock rooster scratching in the road. This little rooster engaged Pilon’s sympathy. It had come to that adolescent age when its legs and neck and breast were naked and its voice was cracked. Pilon walked slowly on toward the dark pine woods, and the chicken ran ahead him.”⁷³

William Saroyan se ve své tvorbě opírá o popis krásy přírody minimálně stejně hojně, jako John Steinbeck. Nejhmataelnější podobností ve vztahu obou autorů k přírodě je opěvování krásy i těch na první pohled bezútěšných zákoutí krajiny. V díle *My name is Aram* povyšují zpustlou a ničím zajímavou scenérii následující slova:

“We planted pomegranate trees - apricots. They were very expensive but beautiful. We planted more than seven hundreds of them. And so, in the strangest wasteland anyone has ever seen, in this God-forgotten region, we have cared for a twenty-acre orchard of apricots. It's hard to imagine a more wonderful madness.”⁷⁴

Ve stejné knize Saroyan popisuje právě onu touhu poeticky a duševně založených lidí pečovat o přírodu a shlížet se v její krásu:

“My uncle didn't care about farming, he was actually the worst farmer in the world. He longed to plant beauty and watch it grow. From our point of view, all this was pure aesthetics, my uncle simply found himself in the idea that he would plant trees and watch them grow.”⁷⁵

Saroyan vzhlížel k přírodě s respektem a láskou a všimal si věcí, které zůstávaly oku obyčejného člověka skryty. V díle *Papa, You're Crazy* malý chlapec popisuje svou ranní cestu k snídani:

---

⁷² STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 28

⁷³ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 31

⁷⁴ SAROYAN, William. *My Name Is Aram*. 2013, s. 45

⁷⁵ SAROYAN, William. *My Name Is Aram*. 2013, s. 33

“Dad was preparing breakfast and in the meantime I have been washing all the shells and stones, and I have been looking at them in every angle. I really saw a lot. I have seen that every little thing in the world means much more than it seems. One pebble, about the size of half a chestnut tree, was all black and a little red and one part was separated by a perfect white line, almost as if the pebble was somehow the whole world and the white line separated the land from the sea. As I looked at the pebble I was glad to be able to see something so clearly.”⁷⁶

Přírodní krásy a příroda sama tak představují v očích obou autorů posvátný prostor, který je, v souladu s myšlenkami transcendentalismu, zhmotněným obrazem skrytého božství.

---

⁷⁶ SAROYAN, William. *Papa, You're Crazy*. 1957, s. 30

11 RADOSTI A STRASTI VŠEDNÍHO ŽIVOTA

Všední život lidí prostupuje téměř všechny příběhy Steinbecka a Saroyana a v mnoha z nich se stává jejich hlavní součástí.

John Steinbeck se ve své tvorbě věnuje radostem a strastem života obyčejného člověka patrně více, než kdokoliv jiný v americké próze 20. století. Jeho hrdiny jsou často lidé na pokraji společnosti, či lidé velmi prostí a chudí. V zajímavé novele *The Wayward Bus* je hrdinou Juan, muž latinského původu ve středních letech, který, jak již bylo zmíněno, vlastní malý motorest a benzinovou pumpu s autodílnou. Privydělává si ještě vozením pasažérů starým autobusem napříč krajinou Kalifornie. Právě on je však jedinou odvážnou duší ze všech postav novely, člověkem, který má kuráž vzepřít se osudu a zvrátit průběh událostí svého života, přestože nakonec neuspěje.⁷⁷

V další slavné novele, *Tortilla Flat*, se autor zabývá osudy Dannyho a party jeho přátel, kteří v pravém slova smyslu nejsou ničím a nikým. Jsou příslušníci několika menšinových, převážně hispánských etnik, kteří tráví čas víceméně lenošením a staráním se o pravidelný přísun jídla, alkoholu a zábavy.⁷⁸

V další podobně laděné knize, *Cannery Row*, je základní koncept v podstatě totožný. „Mack a jeho mládenci“ jsou opět skupinou přátel, která netráví čas žádnou tvůrčí ani jinou společensky užitečnou činností. Jejich program sestává ze shánění jídla, alkoholu a střechy nad hlavou, případně z nekonečného odpočívání a nicnedělání. V této novele je ale, více než v *Tortilla Flat*, přítomen motiv kontrastu mezi těmito „šťastnými povaleči“ a lidmi, majícími jistý společenský status. Ti jsou chápáni jako veskrze smutné a do nekonečné spirály povinností lapené bytosti. Ať už je představuje intelektuál a filantrop doktor, či majitel místního obchodu, čínský imigrant Li Čong, jehož celý svět se točí pouze kolem byznysu.⁷⁹

Motiv nešťastné honby za zlepšením životních podmínek a společenské úrovně se více, než kdekoli jinde, objevuje ve Steinbeckově slavném díle *Of Mice and Men*. Oba hlavní protagonisté jsou obyčejní chudí lidé, kteří nemají ani vlastní políčko, na kterém by byli schopni hospodařit. Jejich cílem tak je najít v komplikované době práci,

---

⁷⁷ STEINBECK, John. *The Wayward Bus*. 2006

⁷⁸ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008

⁷⁹ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992

aby mohli mít vlastní pozemek, kde by mohli žít z toho, co sami vypěstují nebo uloví. Jejich snaha ovšem končí tragicky, když za okolností, které byly popsány již v předchozích částech textu, přijde jeden z nich o život a druhý rázem přichází o jakoukoliv další perspektivu. Autor obecně kritizuje, byť v tomto případě pochopitelnou a čistými motivy vedenou, snahu o zlepšení společenského postavení. Nejšťastnějšími jsou vždy ti, kteří si užívají života a fungují v souladu s přírodním řádem, bez ambicí mít něco víc, než vlastně téměř nic. Ostatní, kteří se snaží vymanit z bezútěšných podmínek, téměř vždy neuspějí a často za to zaplatí nejen ztrátou ideálů, ale i zdravím nebo životem.⁸⁰ Jde tedy i o částečnou polemiku s pojetím amerického snu jako naděje na zlepšení finanční situace a společenský úspěch.

V tvorbě Williama Saroyana je motiv všedního života rovněž velice četný. Jeho hrdinové jsou často chudí lidé, kteří se potýkají s existenčními problémy. Na rozdíl od Steinbeckových novel jsou však hlavními hrdiny zneuznaní intelektuálové a vzdělanci, velmi často přímo spisovatelé. Autor naráží na vlastní problémy s živobytím, spjatými s profesí spisovatele. Nejvíce kriticky se tomuto tématu věnuje v díle *The Daring Young Man on the Flying Trapeze*, které, jak již bylo zmíněno, popisuje osud mladého spisovatele a jeho vytrvalý a nakonec marný a fatální boj o přežití. Nechce akceptovat, že v době krize je práce spisovatele neoceňovaným a v podstatě postradatelným a nepotřebným povoláním. Odmítá si přivydělat jiným způsobem a nakonec volí smrt hladem.⁸¹

Hlavní postava nemajetného spisovatele funguje i v novele *Papa, You're Crazy*, kde má však obraz životní situace hlavního hrdiny poněkud méně kritický a smířlivější ráz. Spisovateli se za cenu různých ústupků a kompromisů daří psaním uživit nejen sebe, ale i svého desetiletého syna. V tomto díle je patrná jistá naděje autora, že situace týkající se společenského ocenění profese spisovatele se přece jen ubírá k lepším zítřkům.⁸²

V knize *Tracy's Tiger* se mladý muž vydává do New Yorku a pracuje v malém obchodu s kávou. Je to nekvalifikovaná práce za nízký plat, ale přesto dobrá a poctivá. Opět je tedy hlavním hrdinou člověk, který má „hluboko do kapsy,“ nicméně jeho

---

⁸⁰ STEINBECK, John, *Of Mice and Men*. 1993

⁸¹ SAROYAN, William. *The Daring Young Man on the Flying Trapeze*. 1997

⁸² SAROYAN, William. *Papa, You're Crazy*. 1957

hodnota, tak jako v mnohých jiných knihách Williama Saroyana, není vykoupena majetkem a mocí, ale jeho lidskými kvalitami.⁸³

V díle *My name is Aram* autor prostřednictvím krátkých povídek vypráví osudy svých přátel a rodinných příslušníků, kteří jsou vždy velmi nemajetní. Saroyan spoře komentuje všudypřítomnou chudobu, ale daleko více se věnuje, podobně jako Steinbeck, mravním a duševním hodnotám nezávislým na penězích.⁸⁴

---

⁸³ SAROYAN, William. *Tracy's Tiger*. 2011

⁸⁴ SAROYAN, William. *My Name Is Aram*. 2013

12 NEVINNOST

Téma nevinosti má u obou autorů poněkud různou podobu, přesto se v určitých ohledech opět shodují. Je tomu tak zvláště ve vnímání přírody, zvířat a vůbec světa okolo nás. Oba autoři a jejich hrdinové žijí zcela v míru s přírodním řádem a přestože nevyklučují, že příroda může být někdy krutá, není podle nich na místě dávat jí cokoliv za vinu. V jejich očích tak přírodní prostředí představuje nevinost v té nejčistší podobě.

William Saroyan ve své tvorbě často popisuje přírodní krásy zcela idylicky a adoruje i na první pohled bezvýznamnou krajinu nebo obyčejné zvíře. V dílech *My name is Aram* nebo *Papa, You're Crazy* zmiňuje různé typy nepříznivého počasí, ničivé sucho, bohapusté krajiny bez života. Přesto nikdy nenaříká nad nepřízní přírodních jevů, protože je chápe (spolu se svými hrdiny) jako součást přirozeného řádu, který je třeba respektovat a přijímat takový, jaký je. Dá se tedy říci, že flóra a fauna v Saroyanových očích představují nedotknutelné ztělesnění nevinosti.

Dalším motivem nevinosti jsou v autorových textech často děti. Obzvláště patrné je toto smýšlení v autobiografických novelách, jako je například *Papa, You're Crazy*. Malý desetiletý chlapec, syn spisovatele, představuje zosobnění nevinosti. Se svou nekonečnou zvědavostí a čistotou, či bezprostředností myšlení, představuje kontrast k věčně ustrašeným, nařízenými a konvencemi svázaným dospělým, kteří se postupem času naučili pod tlakem společnosti vnímat potřebu sdělit svůj názor jako nežádoucí:

„Your step and voice are the substance of this book, and your gaze is its style - that serious and direct look, followed by a reverent thought, a mysterious laughter or a defiant cry, depending on whether what you saw turned out to be a delusion, true, or both or it's really neither of that. Writing all this with purity and simplicity is the easiest thing in the world, because you have already written it yourself.”⁸⁵

Dětská nevinost je opakujícím se motivem i v dalším autobiografickém Saroyanově díle, *My name is Aram*. V této knize popisuje drobná dobrodružství malého chlapce, který je snad jeho synem, či je to autor sám. V každém případě si malý Aram,

---

⁸⁵ SAROYAN, William. *Papa, You're Crazy*. 1957, s. 7

podobně jako většina zdravě cílevědomých a zvědavých dětí v jeho věku (v knize je mu přibližně 9 let), vytváří vlastní morálně-etické zásady, nesvazované společenskými konvencemi. Není v nich špetka zlého úmyslu, jsou jen křížovatkou nevinnosti dětského smýšlení a zároveň touhy po dobrodružství, kterou každý mladý muž přirozeně oplývá:

“To be honest, it suddenly seemed to me that stealing money and stealing a horse for example, so that one could ride it and give it a feeling of freedom, that's a big difference. Maybe in the second case it is not even a theft, it is hard to say. If you're crazy about horses like my cousin Murad, it can not be a theft. That would be the case if he would have decided to sell the horse to someone for money, but that would not happen, I know that.”⁸⁶

Podobně jako Saroyan má i Steinbeck absolutní respekt k tomu, co příroda vytváří, nebo k událostem, které vytváří. V novele *The Wayward Bus* nepřízeň počasí, díky níž hrdina zapadne s autobusem plným pasažérů, vytváří odrazový můstek ke svobodě a k životu, tak jak si ho sám v hlavě vysnil, nabízí mu volbu. Přitom ho ani na chvíli nenapadne spílat přírodě, v krušných chvílích se obrací spíše k panně Marii:

“He looked conspiratorially at the Virgin of Guadalupe: 'Oh, but I will keep my word, I will bring them there, if that is your wish,' he said quietly. `But even then, it is not entirely certain that I will not leave that junk immediately.`”⁸⁷

Steinbeck formuje svou představu o nevinnosti i prostřednictvím svých postav. Na rozdíl od Saroyana jimi ale nejsou děti, ale především velice prostí, obyčejní hrdinové. V díle *Cannery Row* „Mack a jeho mládenci“ samozřejmě nejsou žádným příkladem bezprecedentní slušnosti a mravnosti bez poskvrnky. Přesto právě oni nejsou omámení ziskovostí a touhou po moci, neplení přírodní zdroje, nezáleží jim na majetku a nikomu nic zlého nedělají. Je možné říci, že právě tito lidé se nejvíce blíží ztělesnění nevinnosti v díle Johna Steinbecka:

“Mack and the boys, too, spinning in their orbits. They are the Virtues, the Graces, the Beauties of the hurried mangled craziness of Monterey.”⁸⁸

---

⁸⁶ SAROYAN, William. *My Name Is Aram*. 2013, s. 14

⁸⁷ STEINBECK, John. *The Wayward Bus*. 2006, s. 182

⁸⁸ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 18

13 MORÁLKA

Otázka morálky či mravní etiky je v dílech obou autorů specifickou a komplexní záležitostí. Jak již vyplývá z mnoha částí předchozího textu práce, každý z autorů si pod pojmem morálka, mluvíme-li o té lidské, představuje jakýsi soubor mravních zásad, jimiž se řídí veskrze obyčejní a prostí lidé. V zásadě se, jak již víme, jedná o sounáležitost s přírodou a snahou o její ochranu, o spokojenost a pozitivní smíření se s vlastním životem a osudem. Jde také o absenci zjištěných, společensky prestižních ambicí, bez zahořklosti, nevraživosti a nedostatku empatie.

John Steinbeck v rámci morálních zásad, které ve svých dílech respektuje, zaujímá velmi nekompromisní postoj vůči většinové společnosti. V *Cannery Row* píše:

“Mack and the boys dine delicately with the tigers, fondle the frantic heifers, and wrap up the crumbs to feed the sea gulls of *Cannery Row*. What can it profit a man to gain the whole world and to come to his property with a gastric ulcer, a blown prostate, and bifocals? Mack and the boys avoid the trap, walk around the poison, step over the noose while a generation of trapped, poisoned, and trussed-up men scream at them and call them no-goods, come-to-bad-ends, blots-on-the-town, thieves, rascals, bums.”⁸⁹

V *Tortilla Flat*, stejně jako v *Cannery Row*, se často objevuje motiv morálně ospravedlnitelné krádeže:

“ ‘Got any old bread I can give my dog?’ He asked the cook. And while that gullible man was wrapping up the food, Danny stole four eggs, to slices of ham, a lamb chop and a fly swatter. ‘I will pay you sometime,’ he said. ‘No need to pay for scraps.’ Danny felt better about the theft then. If that was the way the cook felt about it, in the eyes of God Danny was guiltless.”⁹⁰

V *Cannery Row* se Mack a jeho přátelé rozhodnou uspořádat doktorovi večírek v biologickém ústavu, kde pracuje, ale opijí se a všechno zničí. Doktor vybuchne zlostí, ale posléze jim odpustí, protože jejich činnost byla dlážděna skutečně dobrými úmysly, přestože mu nakonec prokázali spíše „medvědí“ službu.

---

⁸⁹ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 18

⁹⁰ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 21

Absence nebo naopak přítomnost některých morálních zásad hraje hlavní roli i v autorově stěžejním díle *East of Eden*, kde jeden z bratrů, Adam Trask, představuje ctnost a jeho pozdější družka Connie je naopak ztělesněním totální absence morálky a čirého zla.⁹¹

V novele *Grapes of Wrath* nacházíme motiv absolutního morálního pohnutí, když Rose, mladá žena, která porodí mrtvé dítě a na základě okolností a chudoby své rodiny přijde o střechu nad hlavou, nakrmí vlastním mateřským mlékem cizího muže, který umírá hlady, protože dal všechno jídlo svému synovi.⁹²

William Saroyan se věnuje tématu morálky, podobně jako John Steinbeck, prostřednictvím úcty k přirozenému přírodnímu řádu. Morální kvality svých hrdinů zasazuje často do kontextu symbiózy člověka a přírody, lidskou morálku ale ztělesňují i akty na přírodě nezávislé. V díle *The Daring Young Man on the Flying Trapeze* je osud mladého spisovatele jasnou a naléhavou ukázkou neochvějného respektování osobních morálních zásad i za cenu sebeobětování a dokonce smrti.⁹³

V souboru povídek *My name is Aram*, funguje celá rodina malého chlapce na principech mravních zásad, jak Aram sám zdůrazňuje:

“Our renowned honesty was the most important of all. For eleven centuries, we have been renowned for our honesty, even at a time when we belonged to the richest families in the world - or at least the world we loved so much. First we were proud, then honest, and finally, or rather, we believed in the existence of good and evil. None of us have cheated on anyone in our lives, let alone robbing him.”⁹⁴

---

⁹¹ STEINBECK, John, et al. *East of Eden*. 2008

⁹² STEINBECK, John. *The Grapes of Wrath*. 2001, s. 415

⁹³ SAROYAN, William. *The Daring Young Man on the Flying Trapeze*. 1997

⁹⁴ SAROYAN, William. *My Name Is Aram*. 2013, s. 13

14 BŮH

Vnímání božství v různorodých formách u obou autorů by dost možná vydalo na samostatnou publikaci. V dílech Steinbecka i Saroyana se často staví do opozice veskrze tradiční, v čase hluboce zakořeněná víra v Boha a naturalistické smýšlení o Bohu, jakožto nehmatatelného a přece přítomného “nadřazeného” řádu, fungujícího skrze přírodu a její zákony.

Autoři klasickou víru nijak nebagatelizují nebo nezesměšňují, ale církve často vnímají jako přežitek, dogma sloužící k vytvoření alibi pro jedince, kteří omlouvají prostřednictvím víry své zlé skutky. Stejně tak je ovšem nutné podotknout, že víra funguje v dílech obou autorů často jako opora i pro ty, kteří se jinak na světě cítí nepochopení a osamocení.

John Steinbeck v díle *The Wayward Bus* chápe symbol víry, v tomto případě sošku Panny Marie Guadalupské, jako pojítko člověka s jeho vzpomínkami, s minulým životem a s blízkými lidmi, o které přišel nebo se jich musel vzdát:

“There stood a small statuette of Marie Guadalupe, painted in bright colors. The halo was golden and the garment as blue as the sky and her feet rested on the crescent moon carried by the cherubim. It connected Juan with eternity. It had little to do with religion as a church and dogma, but very much with religion as a memory, remembrance and emotion.”⁹⁵

Steinbeck se často zabývá, například v díle *Cannery Row*, motivem náboženství, které funguje jako výše zmíněné alibi pro jedince, jehož činy jsou v očích ostatních vnímány negativně:

“They might call him a watchman but he was a pimp - a dirty pimp, the lowest thing in the world. And then he thought how he had a right to live and be happy just like anyone else, by God he had.”⁹⁶

Ve stejném příběhu, na konci jedné z kapitol, promlouvá autor během již dříve citovaného monologu k Bohu, jenž sídlí v přírodě:” Our Father who art in nature, who has given the gift of survival to the coyote, the common brown rat, the English sparrow,

---

⁹⁵ STEINBECK, John. *The Wayward Bus*. 2006, s. 20

⁹⁶ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 20-21

the house fly and the moth, must have a great and overwhelming love for no-goods and blots-on-the-town and bums, and Mack and the boys.”⁹⁷

V novele *Tortilla Flat* je autor místy skeptický k víře a k obracení se k Bohu jakožto nadpozemské entitě, která má vyslyšet modlitby a přání všech lidí. Podotýká, že i kdyby nějaká zpětná vazba existovala, jednotlivé modlitby a tužby milionů lidí se musí tak často opakovat a jít proti sobě navzájem, že je zhora nemožné, aby byly vyslyšeny: “Ah, the prayers of the millions, how they must destroy each other and fight each other on their way to the throne of God.”⁹⁸

V *Tortilla Flat* se také opět nachází motiv náboženství jakožto prostředníka k ospravedlnění všech činů. Ať už člověk hřeší jakkoliv a dopustí se jakýchkoliv nepravostí a činů směřujících proti mravnosti, pokud se kaje, může mu být odpuštěno:

“I have known I would go to Hell. I have had a mean feeling, but now I see that the sinner is never so bad that he cannot be forgiven. Although I have not yet been to confession, I can feel that the change in me is pleasing to God, for his grace is upon me.”⁹⁹

V tomto díle Steinbeck, opět v rovině naturalismu, připodobňuje hlavního hrdinu k Bohu, kterého v něm, byť samozřejmě přeneseně, spatřují jeho přátelé: “Danny is a nature god and his friends are primitive symbols of the wind, the sun, the sky.”¹⁰⁰

William Saroyan zaujímá podobná stanoviska v rámci naturalistického smýšlení jako John Steinbeck, v jeho dílech je ale více patrná úcta k fenoménu božství v jakékoliv podobě. V krátké novele *Papa, You're Crazy* malý, zvědavý chlapec, syn spisovatele, zásobuje svého otce neustálými dotazy. Jeden z nich směřuje i k otázce Boha a kostela, jakožto instituce, kam za Bohem obyčejní lidé obvykle přicházejí:

“ 'What is a church, Dad?' 'One of the better rooms in a human household'. 'What is God?' 'The head of the household. In a quick way I can only say it like this, because

---

⁹⁷ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s.18

⁹⁸ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 42

⁹⁹ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 134

¹⁰⁰ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 10

otherwise I could talk about it for the rest of my life and get more involved in it every single minute.’¹⁰¹

V této knize malý chlapec s otcem hovoří o mnoha věcech, na které jako zvědavé dítě hledá jednoduchou a hmatatelnou odpověď, a svou bezprostředností často nachytá dospělého, který si náhle uvědomí, že ani v současnosti nezná odpověď na některé základní otázky:

“When Dad set two bowls of steamed beans on the table, we sat down and Dad surprised me by clasping his hands and bowing his head. ‘What is it supposed to be?’ ‘God. I think it's quite reasonable to try to talk to the Lord God here and there.’ ‘All right.’ Dad didn't speak for half a minute, then said, ‘Amen.’ ‘What did you say?’ ‘I don't know, probably nothing. Let's eat.’¹⁰²

Z tohoto výňatku z *Papa, You're Crazy* je evidentní, že člověk mnohdy neví, co si pod “tváří boží” vlastně představit. V tomto případě se může otcova neurčitá modlitba jevit jako jakési projevení úcty a vděčnosti nad tím, že i ve složité době mohou, na rozdíl od mnoha jiných, zasednout ke stolu s jídlem a schovat se pod vlastní střechu.

William Saroyan se, mimo jiné, snažil pochopit a nějakým způsobem definovat Boha i v jedné ze svých závěrečných autobiografií, *Not Dying*. Ve svém díle pomyslně hovoří s různými lidmi i s Bohem:

“Heavenly Father, you may have noticed the year before last all the thistles that grow along the railway line from Trieste to Zagreb which rise there to a height of about five, sometimes six feet and each has up to a dozen stems. Didn't the sight of them please you, did you not enjoy them and didn't you feel sad and anxious? After all, these are such neglected things, so random, appearing again and again without the merit of people. And yet they were there, silent at night and almost unnoticed or just glimpsed by someone from the train.”¹⁰³

Autor během hovorů s Bohem na něj apeluje a snaží se poukázat na drobnosti, které tvoří život každého člověka na světě. Saroyan však k Bohu nepromlouvá

---

¹⁰¹ SAROYAN, William. *Papa, You're Crazy*. 1957, s. 81

¹⁰² SAROYAN, William. *Papa, You're Crazy*. 1957, s. 46

¹⁰³ SAROYAN, William. *Not Dying*. 1996, s. 109

prostřednictvím modliteb, či veršů ze svatých knih, ale hovoří s ním stejně, jako by hovořil s člověkem, se kterým zašel do kavárny prohodit pár slov o životě. Víceméně dodává symbolu božství jakýsi lidský, obyčejný, srozumitelný rozměr.

15 OCEÁN

Příroda sama představuje ústřední pozadí a přirozený životní prostor téměř ve všech knihách Steinbecka a Saroyana. Pokud vynecháme filosofické pojetí přírody jako nadřazené entity, která řídí přirozený řád na světě, a budeme se věnovat přírodní symbolice, shledáme, že právě motiv moře či oceánu hraje velmi zásadní roli v novelách obou autorů. Vzhledem k tomu, že se oba autoři narodili a vyrostli v krajině Kalifornie, jejíž celé západní pobřeží lemuje Tichý oceán, měli oba dostatek prostoru a příležitostí se s oceánem důvěrně seznámit a v drtivé většině případů adorovat jeho majestátnost, bohatost a sílu.

John Steinbeck ve svých knihách často vzhlížel k oceánu s respektem a pokorou. Vědom si toho, že oceán poskytuje obživu milionům živočichů a ovlivňuje i životy pozemských bytostí, v díle *Cannery Row* mnohdy popisuje dary, které oceán přináší, a změny, které v krajině tvoří:

“The ocean recedes leaving little pools, leaving wet moss and weed and sponge, iridescence and blue and brown and China red. On the bottoms lie the incredible refuse of the sea, shells broken and chipped and bits of skeleton, claws, the whole sea bottom a fantastic cemetery on which the living scamper and scramble.”¹⁰⁴

Steinbeck si v mnoha pasážích tohoto díla doslova pohrává s množstvím a rozmanitostí toho, co dovede oceán nabídnout:

“It sells the lovely animals of the sea, tunicates, anemones, the sponges, the stars, buttlestars and sun stars, the barnacles, bivalves, the worms and shells, the little dragons, the fabulous and multiform little brothers, the living moving flowers of the sea, nudibranchs and tectibranchs, the spiked and nobbed and needly urchins, the crabs and demi-crabs, the snapping shrimps, and ghost shrimps so transparent that they hardly throw a shadow.”¹⁰⁵

Stejně tak je protkaná motivy oceánu i novela *Tortilla Flat*, kde autor popisuje život u moře:

---

¹⁰⁴ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 75

¹⁰⁵ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 25

“The sea gulls arose gluttoned from the fish cannery beaches and flew towards the sea rocks. Lines of pelicans pounded doggedly over the water wherever they go to spend the night...”¹⁰⁶

Podobně jako John Steinbeck je i William Saroyan ovlivněn přímořskou krajinou Kalifornie. V novele *Papa, You're Crazy* se autor zabývá především myšlenkou, že předměty z moře či oceánu v sobě obsahují tajemství i poznání a moudrost, a lidé by si tedy měli uvědomit, kolik toho ještě o oceánu nevědí a zřejmě nikdy vědět ani nebudou:

“I found a spiral shell and dad told me that it was a proper discovery and I have something to study for the rest of my life. He told me there is a shape and movement of celestial bodies in that spiral shell and so I looked at the shell again from the outside and inside. It looked very pretty, about half the size of my palm. The color was white, gray and the black piece of the cup was taken away by the sea, so I saw the spiral turn inward.”¹⁰⁷

V další kapitole stejného díla autor očima malého chlapce popisuje přímo vztah k moři a oceánu, který chová ve svém srdci jako neoddělitelnou součást své identity:

“The sea just can't match anything. It is the greatest and the best and it never ends. It still spills over and over in the morning, at noon, at night, year after year. One leaves and the sea continues. One goes far away, where there is only the land and not a single breath of sea smell and where he left, the sea flows over and over. A man goes far from himself when he falls asleep, and the sea is there too. The sea is the most amazing thing and one can never stop loving it.”¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 67

¹⁰⁷ SAROYAN, William. *Papa, You're Crazy*. 1957, s. 13

¹⁰⁸ SAROYAN, William. *Papa, You're Crazy*. 1957, s. 110

16 DOMOV

Každá bytost potřebuje uspokojit své primární biologické potřeby. Jsou-li uspokojeny, přichází na řadu útočiště, úkryt nebo, v případě člověka, jenž intelektuálními schopnostmi ční nad říši zvířat, potřeba domova. Prosté podmínky, ve kterých Steinbeck, a zvláště Saroyan, vyrostli, a kontakt s mnoha nemajetnými příslušníky různých vrstev v rámci společné práce (zvláště Steinbeck), ovlivnily oba autory ve vnímání významu domova. V očích obou představuje domov především bezpečí. Nejedná se samozřejmě pouze o budovu samotnou, ale především o prostor, který člověk sdílí s rodinou, přáteli nebo jinými členy komunity, v jejichž blízkosti se cítí pochopen a v bezpečí.

John Steinbeck často svou tvůrčí iniciativu v rámci příběhů vkládá do sepisování osudů obyčejných lidí, obvykle bytostí na pokraji společnosti. V díle *Cannery Row* vypráví, jak již víme, příběh Macka a jeho přátel, kteří jsou víceméně povaleči. Přesto potřebují za chladných nocí někde složit hlavy, nastěhují se tedy do vybydlené továrny, kterou nazvou *The Palace Flophouse*. Úryvek ze sedmé kapitoly *Cannery Row* ukazuje přerod vnímání této budovy v očích Macka a jeho přátel:

“When they moved into it, they looked upon it as little more than shelter from the wind and the rain, as a place to go when everything else had closed or when their welcome was thin and sere with overuse. They did not like it much when the Palace was only a long bare room, lit dimly by two small windows, walled with unpainted wood smelling strongly of fish meal.”¹⁰⁹

V tuto chvíli dům představu domova ještě zdaleka nesplňoval, brzy však došlo ke změně:

“House-ridden, the boys grew tired of squatting on the floor. Their eyes became outraged by the bare board walls. Because it sheltered them the house grew dear to them.”¹¹⁰

Situace se změnila ve chvíli, kdy jeden z mužů přinesl do budovy starou matraci, na které poté spal. Ostatní chlapci nechtěli stát opodál a každý přinášel různé části

---

¹⁰⁹ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 33

¹¹⁰ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 34

nábytku, díky čemuž se dům stával stále útulnějším. Moment, kdy se z budovy stal domov, symbolizuje zabudování starého krbu:

“With the great stove came pride, and with pride, the Palace became home. Eddie planted morning glories to run over the door and Hazel acquired some rather rare fuchsia bushes planted in five-gallon cans which made the entrance a little cluttered and formal. Mack and the boys loved the Palace and they even cleaned it a little sometimes.”¹¹¹

Steinbeck tedy za domov nepovažuje budovu samotnou, ale především to, co z ní ruku v ruce vytvoří lidé, kteří rádi sdílejí společný prostor a chtějí se vzájemně podílet na jeho budování. V díle *Tortilla Flat* má motiv domova už skutečně hlavně metaforickou podobu. Danny a jeho přátelé se potloukají všude možně, stabilní domov nemají, ale ani ho nepotřebují. Jejich domovem je celá čtvrť. Sice se někdy zdržují v domě svého známého, nicméně domovem nazývají cokoliv, co se nachází na *Tortilla Flat*:

“The policeman took him back to *Tortilla Flat* and dumped him on the street and Portagee sighed happily. He was home again.”¹¹²

Z vnímání domova Williama Saroyana můžeme zřejmě ještě o něco více pozorovat nostalgii, lásku a vděčnost, se kterou jeho hrdinové vzhlížejí ke svým bezpečným místům. Evidentní vliv krušných začátků života a mládí autora, kdy byl po smrti otce matkou poslán do dětského domova (viz. kapitola „Dětství a počátky kariér obou autorů“), ho naučil vážit si domova více, než kdokoliv jiný.

Co však oba autory spojuje, je vědomí, že ať už za domov považuje člověk cokoliv, vždy záleží více na lidech, s nimiž ho sdílíme, než na majetku samotném. V jedné kapitole díla *Papa, You're Crazy* se chlapec netají touhou zůstat se svým otcem, přestože ve srovnání s domovem jeho matky, se kterou nemá zdaleka tak blízký vztah, jde o velice skromný příbytek:

“Then my dad will take me back to my mother's house where I have my huge bedroom, my hall and my bathroom. I really like what belongs to me in that house. I

---

¹¹¹ STEINBECK, John. *Cannery Row*. 1992, s. 34

¹¹² STEINBECK, John. *Tortilla Flat*. 2008, s. 124

like the whole house and the whole garden and backyard, as well as our hills and forests where we play - but what it is compared to my dad's house..."¹¹³

Základním charakteristickým aspektem domova v dílech obou autorů je tedy vnitřní citová zkušenost srdečných vztahů, vědomí fyzické i duchovní blízkosti s ostatními a vzájemné upřímné lásky.

---

¹¹³ SAROYAN, William. *Papa, You're Crazy*. 1957, s. 20

17 AMERICAN DREAM

V poslední kapitole této práce se vydáme po stopách amerického snu v dílech obou autorů. Tento komplexní a zajímavý fenomén v posledních letech poněkud ztratil na atraktivitě v očích široké veřejnosti, což ovšem neznamená, že jeho ideály neovlivňují životy lidí i nadále.

V tradičním vnímání amerického snu, tak jak ho známe z první poloviny 20. století, reprezentoval tento termín idealizovaný život v zemi, která nabízí nekonečné množství příležitostí komukoliv bez rozdílu, stačí jen tvrdě pracovat a doufat. Jak mnozí bohužel záhy zažili, nadšení brzy vystřídala deziluze. Samozřejmě, někteří přistěhovalci z nižších vrstev dokázali prorazit v šoubyznysu, politice, či v hudební branži, daleko víc bylo ale těch, kteří se ze špatných podmínek dostali do ještě horších. Přestože vnímání cílů života je u každého člověka značně subjektivní, množství obyčejných lidí si pod pojmem “žít svůj americký sen” představovalo zlepšení socioekonomických podmínek, nabytí majetku, rychlá auta, krásné ženy,...

Steinbeck ani Saroyan neměli valného mínění o nutnosti naplnění amerického snu v tomto stylu. V jejich očích představovaly peníze nutné zlo, bez něhož se člověk sice neobejde, ale neměly by být předmětem touhy. Steinbeck tuto myšlenku dovedl ještě dále, když jeho obyčejní hrdinové jsou nejšťastnější, pokud téměř nic nemají. Naopak čím více majetku získávají, tím více se řítí do propasti. V jedné z předchozích kapitol diplomové práce jsou zmíněny příklady z knih *Tortilla Flat* a *The Wayward Bus*, ve kterých je tato tendence zcela evidentní. Zatímco Danny z *Tortilla Flat* se téměř utrápí k smrti kvůli odklonu štěstí a přátel poté, co zdědí dům, Juan Chicoy z *The Wayward Bus* opouští vše, co si během komplikovaného života mexického imigranta vydobyl kvůli touze po svobodě. Oba hrdinové se ocitají na dně svých sil a ztrácejí vůli k životu právě v okamžiku, kdy se začnou blížit k pomyslnému ideálu naplnění amerického snu podle představ většiny, jak se z nuzných podmínek vypracovat na majetného občana v solidním postavení.

V novele *Cannery Row* jsou vzdělaní a movití lidé ti nejsmutnější z celé knihy. Nejvýraznějším příkladem tohoto paradoxu je postava doktora, který je inspirován i Steinbeckem samotným a který má zdánlivě vše potřebné (postavení, majetek i příjemné bydlení), a přesto je zlomený.

Steinbeck chápe naplnění amerického snu jinak, než mnozí. Klade důraz především na symbiózu s přírodním řádem, na možnost svobodně projevit své přirozené emoce a tužby.

William Saroyan se ke Steinbeckovi blíží pojetím amerického snu v několika ohledech: Klade důraz na přírodu a sounáležitost s ní, radí nelpět na majetku a penězích, vážit si blízkých a domova, který máme. V čem spočívá jeho poněkud odlišný náhled na americký sen, to je postavení jeho hlavních hrdinů. Ano, většinou to jsou opět obyčejní lidé, nicméně často intelektuálové, nezřídka spisovatelé. Jeho studie života spisovatele v první polovině dvacátého století, většinou v období mezi válkami, je protkaná smutkem a deziluzí z faktu, že v tomto období je intelektuální zábava na ústupu a kulturně vzdělaní lidé se stávají nedocenenými a nepotřebnými. O nějakém naplnění amerického snu v ryzí podobě tak nemůže být vůbec řeč.

Velmi patrný je tento trend v jeho díle *The Daring Young Man on the Flying Trapeze*, kde mladý spisovatel zemře hladu, protože se mu nedaří psaním vydělat peníze. Smířlivější tón volí Saroyan ve svých autobiografických novelách *My Name Is Aram* a *Papa, You're Crazy* (kde je hlavním hrdinou spisovatel a jeho syn), v nichž lidé vydolují z nuzných podmínek maximum a dokáží žít šťastný život navzdory všem překážkám.

18 ZÁVĚR

Diplomová práce si vzala za cíl připomenout práci dvou velikánů americké prózy 20. století, Johna Steinbecka a Williama Saroyana a jejich vliv na dobovou i současnou literaturu. Autor se snažil čtenáři nabídnout námět k přemýšlení o aktuálnosti a nadčasovosti příběhů, které v dílech obou spisovatelů popisují úskalí života obyčejného člověka. Obsahem práce mělo být taktéž kritické zhodnocení rozdílů nebo naopak shody ve vnímání daných témat, přičemž autor se zabýval výhradně motivy, které jsou pro oba spisovatele společné.

Práce obsahuje i poměrně rozsáhlé pojednání o fenoménu amerického snu, jeho formování a o okolnostech vedoucích k jeho vzniku, a snaží se ho zasadit do historického kontextu. Zabývá se také současným vnímáním tohoto fenoménu v očích společnosti a postupnými změnami vedoucími k jeho úpadku. Závěrečná kapitola praktické části pak obsahuje i interpretaci fenoménu amerického snu v tvorbě Steinbecka a Saroyana.

V samostatné kapitole se autor snažil o stručné a výstižné zachycení specifických rysů a historie transcendentalismu, jakožto jednoho ze zásadních směrů, který ovlivnil tvorbu Steinbecka i Saroyana. Na tuto kapitolu navázala část pojednávající o začátcích spisovatelské kariéry obou autorů, o jejich nazírání na život, které později tak výrazně ovlivnilo jejich dnes již legendární styl.

Autor, jakožto velký obdivovatel tvorby Johna Steinbecka a Williama Saroyana, doufá, že se mu podařilo naplnit jeden z cílů, jakým bylo vzdát holt a poděkovat těmto dvěma ústředním postavám nejen americké, ale i světové moderní prózy. Rovněž chtěl připomenout a vyzdvihnout nadčasovost a moudrost jejich náhledu na svět. Cílem práce pak bylo také propojit velice zajímavý fenomén amerického snu a jeho historicko-ekonomický kontext s tvorbou obou tvůrců. Autor chtěl také sdílet se čtenáři překvapivý poznatek, jakým je fakt, že současná společnost je velice odmítavá k fenoménu amerického snu coby cestě k naplnění životních cílů. A to přesto, že se široké masy obyvatel v Evropě a ve Spojených státech neměly nikdy lépe. Hrdinové v dílech Steinbecka a Saroyana nám všem připomínají, v jak bídných a bezútěšných podmínkách dokázali lidé kdysi žít, zároveň neklesat na mysli a vytěžit ze života maximum.

Posledním z cílů pak bylo samozřejmě kritické zkoumání všech podobností, odlišností a konceptů v tvorbě dvou autorů, kteří toho měli společného mnohem více, než by se na první pohled mohlo zdát. Každý z nich svým specifickým stylem psaní prakticky vytvořil samostatnou kategorii, nesvázan žádným konkrétním proudem nebo vlivem, z něhož by nijak nevybočoval. Práce se také pokusila dešifrovat zjevnou spřízněnost Saroyana a Steinbecka ve vnímání ústředních témat jejich knih, plných porozumění a zájmu o životy obyčejných lidí.

19 SUMMARY

The diploma thesis aimed to recall the work of two big names of American prose of the 20th century, John Steinbeck and William Saroyan and their influence on contemporary literature. The author tried to offer an impuls for thinking about the topicality and timelessness of the stories that describe pitfalls of the life of an ordinary person in the works of both writers to the reader. The content of the work should also be a critical evaluation of the difference or agreement in the perception of topics, while the author dealt exclusively with motives that both writers are familiar with.

The work also contained a relatively extensive treatise on the phenomenon of the American Dream, its formation and circumstances which were leading to its emergence. The work also sought to place the phenomenon in a historical context and dealt with the current perception of the American dream in the eyes of society. The gradual ganges that were leading to its decline are also discussed in the text. The phenomenon of the American Dream and how it was interpreted in the work of Steinbeck and Saroyan, was discussed in the final chapter of the practical part.

In one of the chapters the author sought a brief and concise depiction of specific features and history of Transcendentalism as one of fundamental directions that influenced the work of both Steinbeck and Saroyan. This chapter was followed by a section which was dealing with the beginnings of the writing career of both authors and their view of life which later influenced their legendary style so significantly.

The author as a great admirer of the work of John Steinbeck and William Saroyan, hopes that he succeeded in fulfilling one of the goals, which was to pay a tribute and to thank these two big names of not only American but also of world modern prose. He also wanted to recall and highlight the timelessness and wisdom of their worldview. The aim of the work was also to connect a very interesting phenomenon of the American Dream and its historical and economic context with the work of both artists. The author also wanted to share a surprising finding with the reader, such as the fact that today's society is the most reluctant to the phenomenon of the American Dream as a way to fulfill life goals despite the fact that large masses in Europe and the United States have never been better off. Heroes in the works of Steinbeck and Saroyan remind

us all of how miserable and dismal conditions were humans capable of living in without losing their heart and getting maximum out of life.

20 BIBLIOGRAFIE

20.1 Primární literatura

1. SAROYAN, William. *My name Is Aram*. 2nd. New York, Mineola: Dover Publications; Reprint edition, 2013. ISBN 978-0486490908.
2. SAROYAN, William. *Not Dying: An Autobiographical Interlude*. New Jersey: Barricade books, 1996. ISBN 9781569800812.
3. SAROYAN, William. *Papa ,You're Crazy*. Boston, Massachusetts: Little Brown & Company, 1957. ISBN 9997413547.
4. SAROYAN, William. *The Daring Young Man on the Flying Trapeze*. 3rd. New York: New Directions, 1997. ISBN 978-0811213653.
5. SAROYAN, William. *Tracy's Tiger*. Praha: Argo, 2011. ISBN 978-80-257-0452-3.
6. STEINBECK, John. *Cannery Row* [online]. 2nd. New York, Hudson Street: Penguin books, 1992 [cit. 2020-06-26]. ISBN 978-1-4406-3036-1. Dostupné z: <https://pdfget.com/pdf-epub-cannery-row-download/>
7. STEINBECK, John and Mary GLADWIN. *East of Eden*. Harlow: Pearson Education, 2008. Penguin readers. ISBN 9781405865265

8. STEINBECK., John. *Of Mice and Men*. New York: Penguin Books, 1993. ISBN 978-0140177398.

9. STEINBECK, John. *The Grapes of Wrath*. This ed. 1st pub. Harlow: Pearson Education, 2001. Penguin readers. ISBN 058243467X.

10. STEINBECK, John. *The Red Pony*. Oxford: Heinemann, 1989. Heineman new windmills. ISBN 0435120565.

11. STEINBECK, John. *The Wayward Bus*. 4th. New York,: Penguin Books, 2006. ISBN 9780142437872.

12. STEINBECK, John. *Tortilla Flat. Novels and Stories 1932-1937*. 6th print. New York, NY: Library of America, [c2008]. Library of America (Library of America). ISBN 978-1-883011-01-7.

20.2 Sekundární literatura

1. ADAMS, James Truslow. *James Truslow Adams papers*. Columbia.edu [online]. Columbia University: Columbia University, 2019, October 1 2019 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: http://www.columbia.edu/cu/lweb/archival/collections/ldpd_4078384/

2. *American Dreams: Then And Now*. Npr [online]. 2010 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z <https://www.npr.org/series/153503213/american-dreams-lost-and-found>

3. *Americký sen je u konce?: USA už není pro lidi vysněnou zemí*. Eurozpravy [online]. Praha: INCORP a.s, 2017, 17 November 2017 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z:

<https://eurozpravy.cz/zahranicni/amerika/207332-americky-sen-je-u-konce-usa-uz-neni-pro-lidi-vysnenou-zemi/>

4. BAYM, Nina, et al. *The Norton Anthology of American Literature*. 3rd. New York: Norton & Company, 1989. ISBN 0-393-95736-5.

5. BERCOVITCH, Sacvan. *The Rites of Assent: Transformations in the Symbolic Construction of America*. London: Rountledge, 1992. ISBN 9780415900157.

6. BERQUIST, Gordon and NOBLE, Donald. *Critical Insights: John Steinbeck*. 2nd. Pasadena, Californie: Salem Press, 2011. ISBN 9781587657030.

7. BOYAN, JR., Stephen A. ,OPHULS, William. *Ecology and the politics of scarcity revisited: The Unraveling of the American Dream*. 2nd. New York: W. H. Freeman and Company, 1992. ISBN 0-7167-2313-1.

8. BRADBURY, Malcolm a Richard RULAND. *From Puritanism to Postmodernism: A History Of American Literature*. 2nd. New York: Penguin Books, 1992. ISBN 9780140144352.

9. *Changes in U.S. Family Finances from 2013 to 2016: Evidence from the Survey of Consumer Finances*. Federalreserve.gov [online]. Washington DC: federal reserve, 2017, September 2017 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.federalreserve.gov/publications/2017-September-changes-in-us-family-finances-from-2013-to-2016.html>

10. DARWENT, Brian. *William Saroyan - His Life and Legacy: A Biographical Sketch*. William Saroyan Foundation: biography [online]. Frodsham: University of Nebraska Press, 1983 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <http://williamsaroyanfoundation.org/biography>
11. EMERSON, R. W. „Nature“ *The Norton Anthology of American Literature*, Vol. 1. Nina Baim and col. New York, London: W.W. Norton and Company, 1979, pp. 903-31
12. GREENBLATT, Stephen. *Marvelous Possessions: The Wonder of the New World*. Oxford: Oxford University Press, 1991. ISBN 978-0226306520.
13. HILSKÝ, Martin, ONUFER, Petr, ed. *Rozbité zrcadlo*. Praha: Albatros, 2009. Speculum. ISBN 978-80-00-02282-6.
14. *Jewish History of the Greenwich Village Historic District*. Gvshp. [online]. 18 July 2019. Dostupné z <https://gvshp.org/blog/2019/07/18/jewish-history-of-the-greenwich-village-historic-district/>
15. LEWIS, R. W. B. *The American Adam: Innocence Tragedy and Tradition in the Nineteenth Century*. Chicago: The University of Chicago Press, 1955. ISBN 0-226-47680-4.
16. PROCHÁZKA, Martin. *Lectures on American literature*. 1st. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0358-6.
17. *Real Household Income at Selected Percentiles: 1967-2014*. United States Census Bureau [online]. Washington: Census Bureau, 2015, 16 September 2015 [cit. 2020-06-

27]. Dostupné z: <https://www.census.gov/library/visualizations/2015/demo/real-household-income-at-selected-percentiles--1967-to-2014.html>

18. ROBINSON, David M. *Transcendentalism*. Www.oxfordbibliographies.com [online]. Oxford: Oxford University Press, 2017, 15 SEPTEMBER 2017 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199827251/obo-9780199827251-0086.xml>

19. ROSEBERG, Emily S. *Spreading the American Dream: American Economic and Cultural Expansion*. New York: Hill and Wang, 1982. ISBN 978-0809001460.

20. SCHWARZENEGGER, Arnold., PETRE Peter. *Total Recall: My Unbelievably True Life Story*. Simon & Schuster, 2013. ISBN 978-1451662443.

21. *The American Dream*. Sas rutgers. [online]. 15 July 2016 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z <https://sas.rutgers.edu/signature-courses/1935-the-american-dream>

22. *The Declaration of Independence & the Constitution of the United States*. Uscis [online]. July 2008 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.uscis.gov/sites/default/files/USCIS/Office%20of%20Citizenship/Citizenship%20Resource%20Center%20Site/Publications/PDFs/M-654.pdf>

23. THOREAU, H. D. *Walden*. Ed. J. Lyndon Shanley. Princeton: Princeton University Press, 1973

24. YOUNG, Thomas Daniel. *Conversations with Malcolm Cowley: Literary Conversations Series*. University Press of Mississippi;: University Press, 1986. ISBN 978-0878052912.